

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

**PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE DO
ZEMĚDĚLSKÉHO SEKTORU RUSKA
V PODMÍNKÁCH SOUČASNÉ SVĚTOVÉ KRIZE**

Bakalářská práce

Vypracovala: Victoria Asadullina

Vedoucí práce: Ing. Ilya Bolotov, MBA, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Přímé zahraniční investice do zemědělského sektoru Ruska v podmínkách současné světové krize“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne.....

.....

podpis studenta

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce, panu Ing. Ilyovi Bolotovovi MBA, Ph.D., za odbornou pomoc, věnovaný čas, připomínky a cenné rady při jejím zpracovávání.

Obsah

Úvod	1
1 Úvod do ekonomiky Ruska v podmínkách současné světové krize.....	3
1.1 Ekonomika Ruska.....	3
1.1.1 Krátký přehled ekonomických ukazatelů před rokem 2014	3
1.1.2 Vývoj ekonomiky od roku 2014	6
1.2 Základní informace o krizi 2015–2016.....	9
1.2.1 Příčiny vzniku krize a její průběh	9
2 Zemědělství Ruska.....	14
2.1 Charakteristika agrárního sektoru před počátkem současné krize.....	14
2.1.1 Základní ukazatele	14
2.1.2 Rostlinná výroba	16
2.1.3 Živočišná výroba.....	18
2.2 Význam sektoru pro ekonomiku Ruska	20
2.3 Vývoj agrárního sektoru v době krize 2015-2016	23
2.3.1 Hlavní problémy sektoru.....	23
2.3.2 Dopad ekonomických sankcí	26
3 Zahraniční investice do zemědělství Ruska.....	30
3.1 Definice zahraničních investic a jejich funkce	30
3.2 Investiční klima Ruska	32
3.2.1 Analýza zahraničních investic do zemědělství Ruska do roku 2014.....	32
3.2.2 Dopad krize na investiční toky do agrárního sektoru Ruska	35
3.3 Analýza objemu zahraničních investic do zemědělství v Rusku	38
3.3.1 Objemy a objekty zahraničních investic do zemědělství Ruska.....	38
3.3.2 Analýza faktorů, ovlivňujících atraktivitu investic na příkladu firmy TH True Milk.....	41
3.3.3 Problémy a rizika, s nimiž se setkávají zahraniční investoři	45
4 Výhled dalšího vývoje.....	46
4.1 Politika Ruska pro zisk zahraničních investorů	46
4.2 Prognóza Ministerstva ekonomického rozvoje Ruska.....	48
4.3 Model programu zlepšení investiční atraktivity agrárního sektoru Ruska	51
Závěr	53
Seznam použité literatury	55
Seznam tabulek	62
Seznam grafů.....	63
Přílohy.....	64

Seznam zkratek

CB	Centrální banka Ruské federace
CPI	Index spotřebitelských cen
FZ	Federální zákon
HDP	Hrubý domácí produkt
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu
PZI	Přímé zahraniční investice
RF	Ruská federace
RFPI	Ruský fond přímých investic
Rosstat	Federální služba státní statistiky
RSHB	Rossijskij sel'skochoz'jajstvennyj bank (Ruská agrární banka)
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji
USA	Spojené státy americké
WTO	Světová obchodní organizace

Úvod

Rusko je v současné době předmětem dlouhých diskusí, a to jak z hlediska ekonomiky, tak z pohledu politiky. V posledních několika letech byla v důsledku řady událostí, které ovlivnily stav Ruska, ekonomika země vystavena sérii šoků a změnám. Jednou z největších změn je v tomto období potravinové embargo, které nastolilo otázku rozvoje zemědělství v Rusku. Pro rozvoj agrárního sektoru země jsou potřebné různé zdroje, proto jsem si pro psaní bakalářské práce vybrala téma "Přímé zahraniční investice do zemědělského sektoru Ruska v podmínkách současné světové krize". V této práci budou používány statistiky Centrální banky Ruska, Ministerstva pro hospodářský rozvoj Ruské federace a Ministerstva zemědělství, statistiky Federální služby státní statistiky. Také budu se opírat o monitoring hospodářského vývoje od Světové banky a UNCTAD.

Cílem této práce bude zkoumání přímých zahraničních investic do zemědělství v Rusku v období let 2015–2016. Konkrétně se budu věnovat tomu, jak investice přispívají k rozvoji vybraného sektoru ekonomiky. V této práci bude mimo jiné provedena analýza atraktivity agrárního sektoru pro zahraniční investory. Pokusíme se odpovědět na otázku: je zemědělství v Rusku atraktivní a výhodné pro zahraniční investice v daných hospodářských a politických podmínkách?

Práce se dělí na čtyři části. V první kapitole práce bude popsán vývoj ruské ekonomiky v podmínkách přetrvávající hospodářské recese. Budou rozebrány základní makroekonomické ukazatele až do roku 2014, včetně období po zavedení sankcí a ropných šoků. Pak budou popsány hlavní příčiny této krize v zemi a její průběh.

Druhá kapitola této práce je zaměřena na výzkum zemědělského sektoru země a jeho význam pro ekonomiku Ruska. Bude provedena srovnávací charakteristika ukazatelů před a po zavedení omezujících opatření v podobě sankcí a potravinového embarga. Dále bude zkoumán vliv krize na vývoj agrárního sektoru.

Ve třetí kapitole se budu zabývat studiem zahraničních investic do ekonomiky Ruska, a to zejména v zemědělském sektoru. Bude provedena srovnávací analýza zahraničních investic v agrárním sektoru v období let 2015–2016. V další podkapitole bude na příkladu společnosti

TH True Milk analyzována atraktivita zemědělského sektoru v daných ekonomických podmínkách. Rozebereme také hlavní problémy a rizika, kterým v současnosti čelí zahraniční investoři v Rusku.

V poslední části práce bude popsán výhled dalšího vývoje: jaké politiky k přilákání zahraničních investic používá Rusko nyní, jaké jsou prognózy Ministerstva pro hospodářský rozvoj Ruské federace. Představíme model programu pro zlepšení investiční atraktivity zemědělského sektoru.

1 Úvod do ekonomiky Ruska v podmínkách současné světové krize

Po globální finanční krizi v období let 2008–2009 se ruská ekonomika začala postupně vzpamatovávat. Již v roce 2013 však došlo v Rusku ke zpomalení hospodářského růstu. Na cestě k dalšímu rozvoji ruského hospodářství se totiž od roku 2014 objevují různé překážky v podobě geopolitických konfliktů, sankcí západních zemí či kolísání cen hlavních vývozních komodit země apod. Tyto události měly v nadcházejících letech rozhodující vliv na růst ruského hospodářství.

Fáze obnovy ruské ekonomiky po krizi v letech 2008–2009 se počítá od roku 2010.¹ Proto v této a následujících kapitolách bude zkoumáno období od roku 2010 do roku 2016. Bude prozkoumán vliv událostí roku 2014 na ekonomiku země a jak se ekonomická situace vyvíjela v následujících letech 2015 a 2016.

1.1 Ekonomika Ruska

V roce 2013 se ruské hospodářství umístilo na 8. místě ve světovém žebříčku z hlediska růstu HDP. Avšak v roce 2016 se podle Světové banky² Rusko umístilo již na 12. místě. Tento sestup v hodnocení byl způsoben různými obtížemi a riziky, jimž byla v roce 2014 vystavena ekonomika země.

1.1.1 Krátký přehled ekonomických ukazatelů před rokem 2014

Po globální finanční krizi v letech 2008–2009 zahájila ruská ekonomika proces obnovy. V roce 2010 průmysl začal oživovat především v oblasti dopravního inženýrství či výroby energetických a zemědělských zařízení, což byly během krizového období oblasti, které trpěly nejvíce.³

¹ INTERNATIONAL MONETARY FUND. *World economic outlook: Rebalancing Growth* [online]. Washington, DC, 2010 [cit. 2018-03-10]. ISBN 978-1-58906-915-2. Dostupné z: <http://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2016/12/31/Rebalancing-Growth>

² *The World Bank: Database* [online]. Washington, DC: The World Bank Group, 2015 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>

³ SELIVERSTOVA, N. RAZVITIJE ROSSIJSKOJ EKONOMIKI POSLE KRIZISA 2008–2009 GG. *Problemy i perspektivy modernizacii rossijskoj ekonomiki* [online]. 2014, 2014, , 41-59 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://lib.ieie.su/docs/2014/ProblIPerspekt2014/Seliverstova.pdf>

Růst výroby byl nerovnoměrný, i když se vláda snažila zavést v letech 2008-2009 protikrizová opatření a nové kapacity do výroby. Ne všechna odvětví mohla dosáhnout alespoň předkrizové úrovně. Úspěšné byly pouze takové obory, jako je petrochemický průmysl, výroba koksu a ropných produktů, výroba kůže a obuvi či plastových výrobků.⁴ Úplné zotavení bylo zaznamenáno pouze uprostřed roku 2011. Pokud jde o míru procesů obnovy, tak podle odborníků Rusko překonalo nejrozvinutější země⁵, zejména Evropu a Spojené státy. Avšak již v roce 2011 se začala rozvíjet tendence zpomalení ekonomického růstu, který pokryla především průmyslová produkce – tempo růstu průmyslu v tomto období kleslo na 4,7 % oproti 8,2 % meziročně. Zpomalení ovlivnilo výrobní i těžební odvětví. Negativní trend zpomalení růstu průmyslu nadále pokračoval v letech 2012–2013.

I když se v prvním pololetí roku 2012 zvýšil objem reálného HDP o 4,9 % kvůli vysokým cenám ropy a vysoké domácí poptávce, dynamika růstu HDP se do konce roku 2012 zpomalila a zastavila se na 2,5–3 % oproti předchozímu roku. S rostoucími cenami ropy došlo také k pomalejšímu růstu ekonomiky. Do konce roku cena ropy značky Brent⁶ činila 108 dolarů za barel. To pomohlo udržet silnou pozici rublu během celého roku.⁷

Na trhu práce vznikla obtížná situace, kdy poptávka začala převyšovat nabídku. To zase vedlo k přehřátí trhu: míra nezaměstnanosti klesla na rekordní nízkou úroveň, počet volných pracovních míst se zvýšil, což vedlo k prudkému a výraznému nárůstu mezd, který překonal míru růstu produktivity práce. Toto období bylo charakterizováno vysokou likviditou v bankovním sektoru, což vedlo k nižší úrokové sazbě. Na pozadí rostoucích mezd se také zvýšilo poskytování úvěrů obyvatelstvu.

⁴ FEDĚRALNAJA SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKI (ROSSTAT). *PROMYŠLENNOJE PROIZVODSTVO V ROSSII*. Moskva, 2016. ISBN 978-5-89476-432-0. Dostupné také z: http://www.gks.ru/free_doc/doc_2016/prom16.pdf

⁵ KAZANCEVA, L., ALEXEJEV, A., ed. *Problemy i perspektivy modernizacii rossijskoj ekonomiki*[online]. Novosibirsk, 2014 [cit. 2018-03-10]. ISBN 978-5-89665-272-4. Dostupné z: <http://lib.ieie.su/docs/2014/ProblIPerspekt2014/Seliverstova.pdf>

⁶ Brent (anglický Brent Crude, Brent Blend, London Brent) je referenční značkou (značkovací stupeň) ropy vyprodukované v Severním moři. Z Ruska se vyváží ropa značky Urals. Cena ruské značky se orientuje na cenu ropy značky Brent.

⁷ CENTR MAKROEKONOMIČESKOGO ANALIZA I KRATKOSROČNOGO PROGNOZIROVANIJA NIU VŠE. *Itogi 2012 goda i prognoz ekonomičeskogo razvitija na srednesročnuju perspektivu*. Moskva, 2013. Dostupné také z: http://www.forecast.ru/_ARCHIVE/MONITORING/2013/mon2012.pdf

Pro rok 2012 byl charakteristickým rysem nedostatek investic, který vznikl ještě během krize. To bylo způsobeno nedokončeným výstupem globální ekonomiky z krize, což vedlo k nestabilitě finančních trhů (a to jak globálního, tak ruského) a k čistému odlivu kapitálu. Růst úrokových sazeb také způsobil pokles investiční atraktivity země. Jak je patrné z tabulky č. 1, objem vývozu se ve srovnání s předchozími roky výrazně snížil.

Během roku 2013 bylo zaznamenáno jak pokračující zpomalení růstu průmyslu, tak i růstu HDP. Podle konečných údajů Ministerstva pro hospodářský rozvoj Ruska se tempo růstu hospodářství ve třetím čtvrtletí roku 2013 snížilo o 1,3 %. Tento indikátor byl během roku třikrát změněn. Počáteční prognóza předpokládala míru růstu 3,6 %, nicméně v posledním čtvrtletí roku 2013 činila změna tempa růstu HDP 2 %. Vysokou míru růstu v tomto období vykazovala pouze inflace, kdy tento ukazatel činil 6,5 %⁸ namísto předpokládaných 6 %. Ruští odborníci vzhledem k vývoji základních ukazatelů v tomto období konstatovali stagnaci ekonomiky, ale již tehdy mluvili o rostoucí hrozbě recese.

Tabulka 1: Základní ekonomické ukazatele za období 2010–2014 (v % k předchozímu roku)

Ekonomický ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014
Hrubý domácí produkt	104,5	104,3	103,4	101,3	100,7
Index průmyslové produkce	108,2	104,7	102,6	100,3	101,7
Index cen průmyslových výrobců	114,9	117,3	106,8	103,4	106,1
Těžba nerostných surovin	103,8	101,8	101,0	101,1	101,4
Produkty zemědělství	88,7	122,1	95,3	106,2	103,7
Index spotřebitelských cen	106,9	108,4	105,1	106,8	111,4
Reálné disponibilní příjmy obyvatel	105,1	100,8	104,2	104,0	99,3
Míra nezaměstnanosti	7,3	6,5	5,5	5,5	5,3
Investice do fixních aktiv	106,0	108,2	106,7	99,7	97,5
Obrat maloobchodu	106,3	107,2	105,9	103,9	102,5
Obrat zahraničního obchodu	131,9	131,9	102,7	100,2	93,4
Export	132,9	131,8	102,1	98,8	95,2
Import	130,3	132,0	103,7	101,6	90,2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Federální služby státní statistiky (Rosstat)

⁸ JEREMINA, Natalija. Chroniki stagnirujuščej ekonomiki: Ekonomičeskije itogi 2013 goda. *Gazeta.ru* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.gazeta.ru/business/2013/12/27/5819661.shtml>

1.1.2 Vývoj ekonomiky od roku 2014

Stejně jako v roce 2013, i v první polovině roku 2014 ruská ekonomika podle Světové banky stále stála na pokraji recese. Trend zpomalení pokračoval, když snížila svůj růst z 2 % v posledním čtvrtletí roku 2013 na 0,9 % v prvním čtvrtletí roku 2014. Vývozy zůstaly téměř na stejné úrovni, ale poptávka po dovozu v souvislosti s nestabilitou národní měny a poklesem domácí poptávky začala klesat.

Geopolitické napětí a nestabilita světových cen ropy v druhé polovině roku 2014 vedly k destabilizaci národní měny, v důsledku čehož poklesla poptávka po penězích a rostl inflační tlak. Ke konci srpna index spotřebitelských cen (CPI) dosáhl 7,6 %. Nejdramatičtěji vzrostly ceny potravinových výrobků. Výrazným přispěním k růstu cen potravinových výrobků byl růst cen obilovin a luštěnin (+34,6 %), ovoce a zeleniny (+22,0 %), masa a drůbeže (+20,1 %), ryb a mořských živočichů (+1 %), másla (+14,5 %), mléka a mléčných výrobků (+14,4 %), alkoholických nápojů (+13,7 %). Také ceny léků se výrazně zvýšily – o 13,1 % oproti předchozímu roku.⁹

Do konce roku 2014 bylo ruské hospodářství v recesi poté, co tempo růstu vykazovalo negativní výsledky ve dvou po sobě jdoucích čtvrtletích. V současné ekonomické situaci nebyly prognózy na období 2015–2016 optimistické.

Hlavním faktorem ovlivňujícím vývoj ekonomiky země v roce 2015 bylo stále snížení vnější poptávky a cen základních komodit, které tvoří exportní potenciál Ruska. Nízké ceny ropy a plynu a sankce vedly k oslabení národní měny, které pokračovalo i v roce 2015. Nicméně pro některá průmyslová odvětví se to stalo novou příležitostí a impulsem pro rozvoj. Odvětví jako zemědělství, chemický průmysl či potravinářský průmysl, využila cenovou výhodu, která jim umožnila zvýšit vývoz a přilákat investice.

V současných ekonomických podmínkách poptávka po ruském vývozu klesla i v dalších odvětvích. V roce 2015 se hodnota vývozu zboží snížila o 31,8 %. Nicméně Rusko mělo stále kladnou bilanci zahraničního obchodu. *"Vzhledem k převládající korelaci mezi tempem a*

⁹ GAIDAR INSTITUTE FOR ECONOMIC POLICY. *RUSSIAN ECONOMY IN 2014 TRENDS AND OUTLOOKS* [online]. Moscow: Gaidar Institute Publishers, 2015 [cit. 2017-12-30]. ISBN 978-5-93255-424-1. Dostupné z: <https://iep.ru/files/text/trends/2014-eng/Book.pdf>

strukturou obrátu zahraničního obchodu v roce 2015 si Rusko udrželo pozitivní saldo zahraničního obchodu a jeho příspěvek k dynamice HDP vzrostl na 8,1 % oproti 6,6 % v roce 2014".¹⁰ Pokračoval pokles spotřeby a inflace se prudce zvýšila. Růst úvěrů domácnostem byl zpomalován vysokými úrokovými sazbami a vysokými úrovněmi dluhu. Spotřebitelé přistupovali opatrně k výdajům, aby nezhoršili osobní finanční situaci kvůli poklesu reálných příjmů.

Recese na pozadí nepříznivých vnějších podmínek pokračovala v průběhu roku 2016, ale tempo poklesu HDP se již zpomalilo. Stalo se tak vzhledem k pořízeným vládním opatřením v roce 2015 – politika plovoucího směnného kurzu, snížení rozpočtu o 10 %¹¹ v reálném vyjádření a následující snížení rozpočtových výdajů o 5 % ročně, zvýšení stability bankovního systému a vytvoření mechanismu pro rehabilitaci problémových organizací, vysoké úrokové sazby, snížení napětí na trhu práce a podpora zaměstnanosti, podpora nahrazení dovozu. Záměrem vládních protikrizových opatření v období 2015–2016 byla také podpora a ochrana před inflačními tlaky takových skupin obyvatelstva, jako jsou rodiny s větším počtem dětí.¹²

I když ne všechna ustanovení vládního protikrizového balíčku byla splněna, ve výsledku opatření přinesla ovoce. Inflace za období od ledna do října 2016 činila 7,4 %¹³ – je to skoro dvakrát nižší než hodnota tohoto ukazatele za stejné období roku 2015. Celkově se bankovní sektor také stabilizoval, ale byl stále zranitelný kvůli nízkému hospodářskému růstu a slabé poptávce.

V průmyslu jako celku nedošlo v letech 2015 a 2016 k značnému poklesu, i když ještě v prosinci roku 2014 to očekávali jak úředníci, tak i analytici. Jak uvedl vedoucí laboratoře tržních

¹⁰ GAIDAR INSTITUTE FOR ECONOMIC POLICY. *RUSSIAN ECONOMY IN 2015 TRENDS AND OUTLOOKS* [online]. Moscow: Gaidar Institute Publishers, 2016, str. 184 [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <http://www.iep.ru/files/RePEc/gai/gbooks/RE37-2015-en.pdf>

¹¹ PRAVITĚLSTVO ROSSIJSKOJ FEDĚRACII. *Plan pervoočerednych meroprijatij po obespečeniju ustojčivogo razvitija ekonomiki i socialnoj stabilnosti v 2015 godu*. Moskva, 2015. Dostupné také z: <http://static.government.ru/media/files/7QoLbdOVNPc.pdf>

¹² *Postanovlenije SF FS RF ot 21.10.2015 N 388-SF "O podděržke malogo i sredněgo predprinimatělstva v uslovijach realizacii antikrizisnych mer Praviteľstva Rossijskoj Feděracii"*. In: . Feděralnoje sobranije Rossijskoj Feděracii, 2015. Dostupné také z: <https://duma.consultant.ru/documents/3705278>

¹³ WORLD BANK GROUP. *Doklad ob ekonomike Rossii: Rossijskaja ekonomika: postěpennoje medlennoje dviženije vpered* [online]. 2016 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://pubdocs.worldbank.org/en/636041478647723887/Russia-RER-36-Rus.pdf>

průzkumů Institutu Hospodářské politiky E.T. Gaidara Sergej Cuchlo¹⁴, v polovině roku 2016 politici uznali existenci prodloužené krize. To umožnilo podnikům realisticky posoudit svou situaci a pochopit, že v ekonomice nedojde k rychlým změnám a přizpůsobit se tomu.

Tabulka 2: Základní ekonomické ukazatele za období 2014–2016 (v % k předchozímu roku)

Ekonomický ukazatel	2014	2015	2016
Hrubý domácí produkt	100,7	97,2	99,8
Index průmyslové produkce	101,7	96,6	101,1
Index cen průmyslových výrobců	106,1	110,7	107,4
Těžba nerostných surovin	101,4	101,8	101,0
Produkty zemědělství	103,7	102,6	104,8
Index spotřebitelských cen	111,4	112,9	105,4
Reálné disponibilní příjmy obyvatel	99,3	96,8	94,2
Míra nezaměstnanosti	5,3	5,6	5,5
Investice do fixních aktiv	97,5	89,9	99,1
Obrat maloobchodu	102,5	90,0	95,4
Obrat zahraničního obchodu	93,4	66,4	88,5
Export	95,2	68,7	82,5
Import	90,2	62,7	99,17

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Federální služby státní statistiky (Rosstat)

¹⁴ FEJNBERG, Anton, Dada LINDELL a Alexej MITRAKOV. Meždu recessijej i rostom: kakim dlja ekonomiki Rossii stal 2016 god. *Informacionnoje agentstvo „RBC“* [online]. 26.12.2016 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.rbc.ru/economics/26/12/2016/585ba2409a79472a0ae4d50c>

1.2 Základní informace o krizi 2015–2016

Mnoho ruských odborníků nazývá období let 2015–2016 krizí v ruské ekonomice. Jiní ruští ekonomové, stejně jako mezinárodní odborníci, mluví pouze o hluboké recesi, v níž se ekonomika ukázala být. V této části práce budou podrobněji vysvětleny příčiny vzniklé situace v Rusku v letech 2015–2016.

1.2.1 Příčiny vzniku krize a její průběh

Ekonomická situace v Rusku v roce 2015 byla určena dvěma skupinami faktorů. Vnější šoky, jako jsou sankce a pokles cen ropy, měly dopad na ekonomiku země na jedné straně. Na druhou stranu však zpomalení hospodářského růstu začalo již v roce 2012, kdy byly ceny ropy ještě stabilní a nebyly uplatněny žádné sankce.¹⁵ Vnější otřesy poukazovaly na existenci vážných strukturálních problémů v rámci země, z čehož vyplývá, že obě skupiny dohromady zajistily negativní dynamiku, která byla zaznamenána již v roce 2014 a projevila se v poklesu HDP v roce 2015.

Podle řady ruských ekonomů¹⁶ se však i přes význam vnějších faktorů staly hlavní příčinou krize v zemi strukturální problémy, a především vyčerpání modelu hospodářského růstu, závislost ekonomiky země na cenách vývozních komodit¹⁷, vysoký státní podíl v reálném sektoru ekonomiky, nadměrná centralizace řízení a stárnutí obyvatelstva. Podle Světové banky¹⁸ strukturální problémy Ruska zahrnují také přítomnost nekonkurenčních odvětví a nekonkurenčních trhů.

¹⁵ MAU, V. Antikrizisnye mery ili strukturnyje reformy: ekonomičeskaja politika Rossii v 2015 godu. *Voprosy Ekonomiki* [online]. 2016, 2016, (2), 5-33 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: http://www.vladirmau.ru/files/publications_in_mass_media/stati/mau2-16.pdf

¹⁶ AGANBEGYAN, Abel. ŠEST ŠAGOV, NĚOBCHODIMYCH DLJA VOZOBNOVLENIIJA SOCIALNOEKONOMIČESKOGO ROSTA I PREDOLENIJA STAGNACII, RECESSII I STAGFLJACII. *DĚNGII KREDIT* [online]. Moskva: Centralnyj bank Rossijskoj Feděracii, 2015, 7-13 [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=22921668>

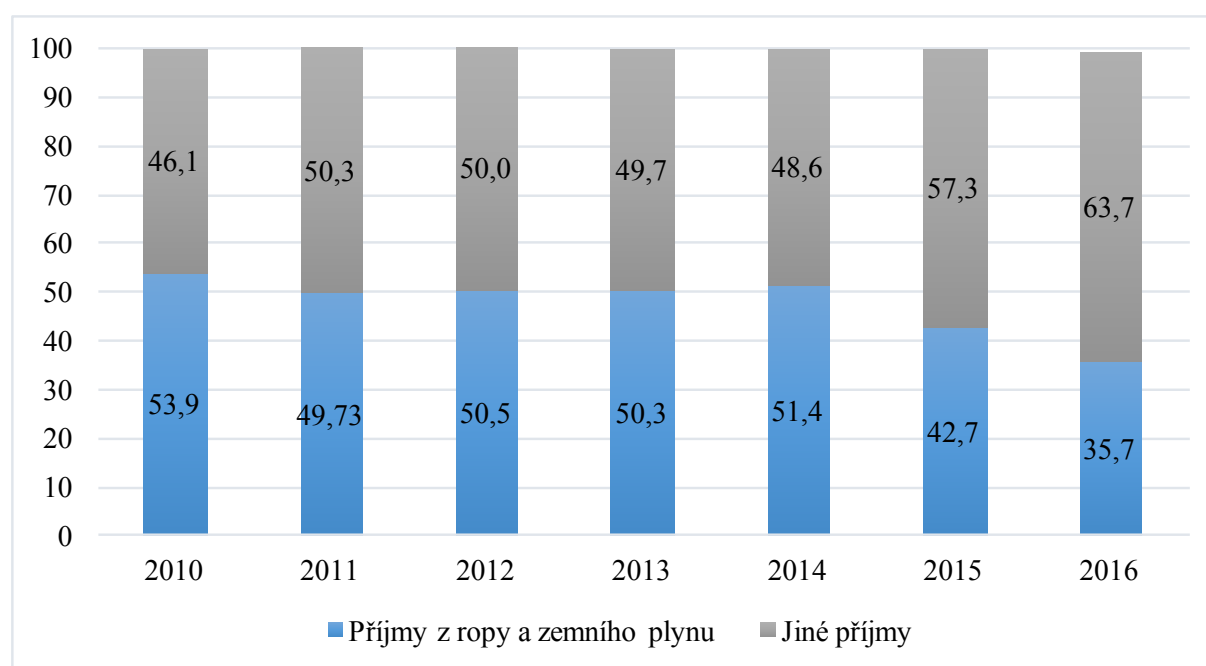
¹⁷ ROGOV, Andrej. Zavisimost' dochodov bjužeta Rossii ot eksporta něftėgazovogo sektora. *Molodoj učenyj* [online]. 2014, 04.12.2014, (20), 383-386 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://moluch.ru/archive/79/13865/>

¹⁸ WORLD BANK GROUP. *Doklad ob ekonomike Rossii 30: strukturnyje problemy stanovjatsja osnovnym faktorom, ograničivajuščim ekonomičeskij rost* [online]. 2013 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/390851468306268558/pdf/816880NWP0RUSS0Box0379844B00PUBLIC0.pdf>

Klíčem k zvyšování potenciálu hospodářského růstu a udržitelnosti národního hospodářství jsou strukturální reformy zaměřené na zlepšení prostředí pro podnikání. V podmínkách trvalých cen energií a maximální možné míře zaměstnanosti práce a kapitálu, míra ekonomického růstu zaostává za ukazateli před krizí. Jedním z klíčových úkolů je tedy vytvoření stabilnější a vyváženější ekonomiky, která by byla méně závislá na nájemném získaném z těžby. To vyžaduje vyšší energetickou účinnost a produktivitu založenou na konkurenci, zvýšení investic a dodržování profesních dovedností a odborných kvalifikací. Rovněž důležitá je definice pořadí strukturálních reforem, politická ekonomika těchto reforem a jejich provádění.

Jednou z nejvýznamnějších výzev ruského hospodářství je jeho závislost na cenách ropy a zemního plynu, která v roce 2015 hrála důležitou roli. Ropa je jedním z hlavních zdrojů příjmů z vývozu do rozpočtu Ruské federace. Podle Ministerstva financí činil podíl příjmů z ropy a zemního plynu v rozpočtových příjmech země v roce 2014 51,4 %.¹⁹ Vývoj podílu příjmů z exportu ropy a plynu na celkových příjmech státního rozpočtu Ruské federace je zobrazen na grafu č. 1.

Graf č. 1: Podíl příjmů z vývozu ropy a plynu na celkových příjmech státního rozpočtu Ruska v letech 2010–2016 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Ministerstva financí Ruské federace

¹⁹ MINISTERSTVO FINANCÍ RUSKÉ FEDERACE. *Ispolnëniye fedëralnogo bjudžeta i bjudžetov bjudžetnoj sistëmy Rossijskoj Fedëracii za 2016 god* [online]. Moskva, 2016 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://www.minfin.ru/common/upload/library/2017/04/main/0454_Ispolnenie-2017_preview.pdf

V důsledku skutečnosti, že Rusko nevyčerpalo nadměrnou závislost rozpočtu na uhlovodících, odrážel se výrazný pokles světových cen ropy na ekonomice země.

Hlavní vliv na trh s ropou v roce 2014 měly země OPEC a USA. Břidlicová revoluce v USA, která vedla ke zvýšení těžby ropy, jí umožnila snížit objem dovozu ropy a vstoupit na trh jako vývozce.²⁰ Spolu s vysokým objemem výroby ropy v Saúdské Arábii a návratem na trh s ropou Libyi v srpnu 2014 to vše vedlo k nadměrné nabídce na trhu. I přes potenciálně nebezpečnou situaci se ani země OPEC, USA a ani Rusko nedohodly na snížení produkce ropy, aby nedošlo ke značnému poklesu cen uhlovodíků. Dokonce ani prognóza Mezinárodní energetické agentury²¹ na snížení poptávky po ropě neměla významný vliv na země vyvážející ropu, a ceny ropy začaly prudce klesat. Podle Centrální banky Ruska ceny prvku ropy značky Brent v první polovině roku 2014 činily průměrně 100 dolarů za barel. Do konce roku 2014 cena ropy značky Brent činila 77,99 dolarů za barel. V roce 2015 se situace zhoršila a ceny ropy dosahovaly úrovně jenom 52,39 dolarů za barel.²²

Vzhledem k tomu, že ruský vývoz ropy je vázán na dolar, současná situace na trhu s ropou měla silný dopad na ekonomiku země. Nízké ceny ropy vedly k tomu, že příjmy do rozpočtu Ruské federace v roce 2014 značně klesly. Nízká nabídka dolaru a odpovídající nízká poptávka po rublech vedly ke zvýšení cen dolaru. V důsledku toho byl rubl znehodnocen, dokonce proběhla devalvace.²³ Na níže uvedeném grafu můžeme sledovat dynamiku měnového kurzu rublu vůči dolaru od roku 2014.

²⁰ STALNOVA, Vladislava. *The US shale revolution as a new phenomenon in the US economy*. National Research University Higher School of Economics (HSE), School of world economy. Dostupné také z: <https://www.hse.ru/data/2016/04/06/1127123400/1%D0%A1%D0%A0.pdf>

²¹ INTERNATIONAL ENERGY AGENCY. *Oil Market Report 2014* [online]. 2014 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.iea.org/media/omrreports/fullissues/2014-09-11.pdf>

²² CENTRÁLNÍ BANKA RUSKÉ FEDERACE. Export Rossijskoj Feděracii syroj něfti za 2000-2015 gody (po dannym FTS Rossii i Rosstatu). *Centrální banka Ruské federace* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: http://www.cbr.ru/statistics/credit_statistics/print.aspx?file=crude_oil.htm

²³ GAIDAR INSTITUTE FOR ECONOMIC POLICY. *RUSSIAN ECONOMY IN 2014 TRENDS AND OUTLOOKS* [online]. Moscow: Gaidar Institute Publishers, 2015 [cit. 2017-12-30]. ISBN 978-5-93255-424-1. Dostupné z: <https://iep.ru/files/text/trends/2014-eng/Book.pdf>

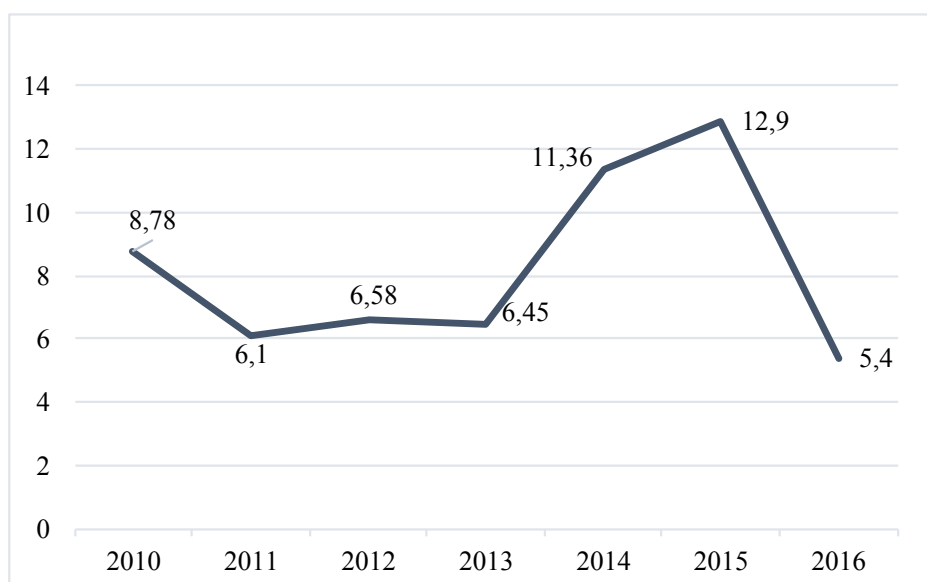
Graf č. 2: Dynamika měnového kurzu RUB/USD

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů Centrální banky

Jako následek devalvace začaly růst ceny dovozních komodit, což vedlo k růstu inflace v zemi. Maximální hodnoty tento ukazatel dosáhl v roce 2015, kdy činil 12,9 %²⁴. Dynamika inflace je také zobrazena na grafu uvedeném níže.

Graf č. 3: Vývoj inflace v Ruské federaci v letech 2010–2016 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik Rosstatu

²⁴ FEDERÁLNÍ SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKY. *Federální služba státní statistiky* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/tariffs/

Za účelem stabilizace devizového trhu a omezení inflace v zemi Centrální banka zvyšovala klíčovou úrokovou sazbu v průběhu krize, která v roce 2014 dosahovala 17 %.²⁵ Zvýšení klíčové sazby Centrální bankou vedlo k odpovídajícímu růstu úrokových sazeb u komerčních bank. Pro banky a jejich zákazníky tato skutečnost znamenala snížení dostupnosti úvěrů.

Avšak nejen ropný šok byl jedním z důvodů krize v zemi. V roce 2014 se geopolitická situace zhoršila v důsledku konfliktu na Ukrajině a připojování Krymu k území Ruské federace. Vzhledem k napjatým vztahům mezi Ruskem a Ukrajinou a nejasné legitimitě připojení Krymského poloostrova k Rusku, uvalily USA, členské státy Evropské unie, Kanada, Austrálie a Japonsko sankce vůči Rusku.²⁶ První balíček sankcí byl přijat v roce 2014 a byl zaměřen proti konkrétním jednotlivcům, ruským úředníkům, nicméně později byly sankce již rozšířeny do bankovního sektoru. Banky s velkým podílem vládní účasti, jako jsou Sberbank, Bank Moskvy, Gazprombank či Rosselkhozbank spadaly pod sankční omezení. Ruské banky měly omezený přístup na evropské a americké kapitálové trhy. To znamená, že kvůli omezením nebudou ruské banky schopny získat peníze od západních bank ke splacení svých starých dluhů. Spolu se zvýšenou klíčovou sazbou to také vedlo k poklesu dostupnosti kreditu.

Při analýze ekonomické situace v zemi v období 2013–2015 lze konstatovat, že hlavními důvody pro prohloubení recese byly stále vnitřní problémy spojené s nedostatkem efektivní hospodářské politiky. Silná závislost ekonomiky země na vývozu surovin negativně ovlivnila vnější a vnitřní poptávku v důsledku výrazných výkyvů cen vyvážených výrobků. Neexistuje přiměřená politika orientovaná na přilákání investic a stimulace hospodářského růstu prostřednictvím měnové a fiskální politiky.

²⁵ CENTRÁLNÍ BANKA RUSKÉ FEDERACE. Procentnyje stavki po operacijam Banka Rossii. *Centrální banka Ruské federace* [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: http://www.cbr.ru/DKP/instruments_dkp/interest_rates/#a_35860file

²⁶ U.S. STATE DEPARTMENT. Ukraine and Russia Sanctions. *U.S. State Department* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.state.gov/e/eb/tfs/spi/ukrainerussia/>

2 Zemědělství Ruska

Zemědělství je odvětví ekonomiky, jehož cílem je poskytnout obyvatelstvu potraviny a získat suroviny pro řadu průmyslových odvětví, jako jsou např. potravinářský průmysl, textilní, zpracovatelský průmysl atd. Zemědělství Ruska je součástí většího meziodvětvového sdružení – agroindustriálního komplexu a je jeho klíčovým spojem.

Některá odvětví zemědělství produkují finální výrobky konzumace, jejichž další zpracování se ve všech případech nevyžaduje. Jedná se například o produkty rostlinné výroby, zahradnictví či mléčné živočišné výroby. Zemědělské produkty jsou poptávány řadou dalších odvětví, která přímo nebo nepřímo nesouvisí s výrobou potravinářských výrobků. Například zemědělské produkty se aktivně používají ve farmaceutickém, textilním a obuvnickém průmyslu. Některé druhy zemědělských surovin slouží jako základ pro výrobu biopaliv.

2.1 Charakteristika agrárního sektoru před počátkem současné krize

V následující části práce bude charakterizován agrární sektor Ruské federace před počátkem prohloubení recese v ekonomice Ruska. Budou prozkoumány základní ukazatele sektoru jako celku, a také podle odvětví.

2.1.1 Základní ukazatele

Agrární sektor má dvě odvětví, a to rostlinnou a živočišnou výrobu. Podle Rosstatu činil podíl rostlinné výroby na celkové hodnotě zemědělských produktů v roce 2014 48,5 %, podíl hospodářských zvířat ve stejném období činil 51,5 %.²⁷

Subjekty zemědělství jsou v Rusku zemědělské organizace, individuální zemědělství a zemědělské farmy. Zemědělské organizace mohou mít status jak komerčních, tak i nekomerčních podniků. Níže je uvedena tabulka porovnávající indexy zemědělské produkce od roku 2010.

²⁷ FEDĚRALNAJA SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKI. Selskoje chozjajstvo, ochota i lesnoje chozjajstvo. Oficialnaja statistika. [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/enterprise/economy/

Tabulka 3: Indexy výroby zemědělské produkce podle kategorií hospodářství (% k předchozímu roku)

Subjekt zemědělství	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hospodářství všech kategorií	88,7	123,0	95,2	105,8	103,5	102,6	104,8
Rostlinná výroba	76,2	146,9	88,3	111,2	104,9	103,1	107,6
Živočišná výroba	100,9	102,3	102,8	100,6	102,0	102,2	101,5
Zemědělské organizace	89,4	128,9	94,9	108,4	106,7	104,6	108,0
Rostlinná výroba	71,9	160,0	81,7	112,8	107,2	102,8	111,5
Živočišná výroba	105,5	105,8	108,4	104,6	106,2	106,0	104,5
Zemědělství obyvatel	88,8	88,8	96,7	100,3	98,5	99,1	98,0
Rostlinná výroba	80,4	80,4	97,0	105,3	100,3	101,5	99,4
Živočišná výroba	96,3	96,3	96,4	95,9	96,6	96,5	96,5
Selské (farmářské) zemědělství	83,9	83,9	89,2	118,4	110,4	107,6	113,1
Rostlinná výroba	76,4	76,4	83,6	124,0	111,6	108,0	115,2
Živočišná výroba	106,6	106,6	108,9	102,3	106,2	106,2	104,9

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů Rosstatu

Od roku 2013 dochází ke zpomalování růstu zemědělské produkce. V roce 2014 činilo tempo růstu 103,7 % v porovnání s rokem 2013 (v roce 2013 – 105,8 %).

Objem zemědělské výroby ve všech kategoriích ruských zemědělských podniků činil v roce 2014 4,3 bil. rublů. Hlavní podíl zemědělské produkce vyrábí farmy a specializované zemědělské komplexy, zbývající část spadá do individuálního zemědělství.

Část výstupu agrárního sektoru Ruska je exportována. Podíl vývozu potravinářských výrobků a surovin pro jejich výrobu v komoditní struktuře vývozu činil 3,2 % proti 2,5 % v lednu-prosinci 2013. Hodnotový a fyzický objem dovozu tohoto zboží se ve srovnání se stejným obdobím loňského roku zvýšil o 21,8 % a 45,3 %, resp. zvýšil se fyzický objem dodávky pšenice na 61,6 %, ječmene na 66,7 %, rostlinného oleje na 19,5 %. Nicméně vývoj situace v ruské ekonomice v roce 2014 ovlivnil také dovoz potravin. Do roku 2014 bylo Rusko

významným dovozcem zemědělských produktů. Rostoucí trend dovozu potravin byl pozorován již od počátku 21. století a v roce 2013 dovoz činil 43,2 mld. dolarů, jak uvádí ve svých statistikách Rosstat.²⁸

V důsledku zavedení potravinového embarga v reakci na západní sankce bylo zemědělské odvětví nuceno rychle se přizpůsobit novým podmínkám a zvýšit objem výroby. Došlo k akutní potřebě státní podpory a dalších finančních prostředků. Níže uvedená tabulka uvádí údaje o investicích do stálých aktiv zaměřených na rozvoj zemědělství v období let 2010–2014. Údaje po roce 2014 nejsou dostupné.²⁹

Tabulka 4: Investice do fixního kapitálu, zaměřující se na rozvoj zemědělství podle zdrojů financování

Zdroj financování	2010	2011	2012	2013	2014
Investice do hmotného majetku celkem	201,8	256,9	276,3	307,1	313,8
včetně:					
Vlastní zdroje	99,6	113,9	129,3	137,5	165,5
Získané finanční prostředky	102,2	143,0	147,0	168,6	148,3
z toho:					
Rozpočtové prostředky	4,6	6,2	5,6	7,2	10,6
včetně z:					
Federálního rozpočtu	1,4	2,6	2,0	3,5	6,1
Rozpočtů subjektů³⁰ Ruské federace	2,8	3,3	3,4	3,2	4,2
Místních rozpočtů (města, obce, okresy)	0,4	0,3	0,2	0,5	0,3

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů Rosstatu

2.1.2 Rostlinná výroba

Pěstování rostlin je v Rusku hlavním odvětvím zemědělství. Celkový produkční objem rostlinné výroby ve všech kategoriích zemědělských podniků (komerční sektor, který zahrnuje

²⁸ FEDERÁLNÍ SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKY. Vněšňaja trgovlja. *Federální služba státní statistiky*[online]. Moskva [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/fttrade/

²⁹ Ušačev, Ivan. *Agrarnyj Sektor Rossii V Sovremennych Uslovijach: Vyzovy I Perspektivy*. Fgbnu „Vserossijskij NII ekonomiki selskogo chozjajstva“, 2015, 12-18.

³⁰ Subjekt Ruské federace – teritoriální jednotka Ruska. V současné době Rusko má 85 subjektů: republiky, kraje, oblasti, města federativního významu, autonomní republiky, autonomní kraje.

zemědělské organizace a zemědělské farmy a nekomerční odvětví – domácnosti) v Rusku v roce 2014 se v hodnotovém vyjádření odhaduje na 2,2 bil. rublů. Ve srovnání s rokem 2013, podle dat Rosstatu, vzrostla hodnota rostlinné produkce o 15,79 %, tedy o 303 mld. rublů.³¹

Udržitelný rozvoj³² ruské rostlinné produkce se uskutečňuje většinou prostřednictvím průmyslových (komerčních) sektorů. Celková hodnota zemědělských produktů produkováných v zemědělských organizacích a farmách Ruské federace vzrostla v roce 2014 o 18 mld. rublů ve srovnání s rokem 2013. Hodnota celkové produkce nekomerčního sektoru (hospodářství domácností) rovněž vzrostla ve srovnání s předchozími roky. V roce 2014 byl tento ukazatel na úrovni 918 mld. rublů, což je o 14,75 % více než před rokem (v roce 2013 – 800 mld. rublů).³³

Podle klasifikace produkce potravin lze rozlišit několik odvětví: průmysl pěstování obilovin (pšenice, ječmen, žito, kukuřice, pohanka, rýže, čirok, proso), pěstování luštěnin (hrách, fazole, čočka, cizrna), obdělávání olejnatých semen (slunečnice, sója, řepka olejná, len, hořčice), plodiny s cukrem (cukrová řepa), brambory, krmivo, len a bavlna.

Rusko zaujímá na světovém trhu vedoucí postavení v pěstování pšenice, jež se používá k výrobě chleba, ale také je předmětem exportu do jiných zemí. Produkce pšenice v roce 2014 činila 59,7 mil. tun. Ve srovnání s rokem 2012 uskutečnila produkce pšenice v Rusku prudký skok a vzrostla na 58,3 %.³⁴

Celková velikost kultivovaných ploch zabývajících se rostlinnou výrobou již několik let byla udržována přibližně na stejné úrovni. V roce 2012 byla plocha 76,3 mil. hektarů, v roce 2013 už 78,1 mil. hektarů a 78,5 mil. hektarů v roce 2014.³⁵

Úroveň živočišné výroby v Rusku do značné míry závisí na úrovni vývoje rostlinné výroby.

³¹ FEDĚRALNAJA SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKI. Selskoje chozjajstvo, ochota i lesnoje chozjajstvo. Oficialnaja statistika. [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/enterprise/economy/

³² Udržitelný rozvoj – vývoj, který při zachování výkvvů v objemech výroby v určitých letech poskytuje plnou kompenzaci za periodicky se projevující schodky z dříve vytvořených rezerv a zásob.

³³ *Nacionalnyj doklad "O chodě i rezultatach realizacii v 2014 godu gosudarstvennoj programmy razvitija selskogo chozjajstva i regulirovanija rynkov selskochozjajstvennoj produkcii, syrja i prodovolstvija na 2013-2020 gody"*. Moskva: Ministěrstvo selskogo chozjajstva Rossijskoj Feděracii, 2015.

³⁴ *ibid.*

³⁵ FEDĚRALNAJA SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKI. Selskoje chozjajstvo, ochota i lesnoje chozjajstvo. Oficialnaja statistika. [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/enterprise/economy/

Stát proto věnuje zvláštní pozornost dotacím do tohoto zemědělského sektoru.

2.1.3 Živočišná výroba

Zároveň je živočišná výroba rozdělena do několika průmyslových odvětví. Mezi hlavní součásti živočišné výroby v Rusku patří chov prasat a skotu (mléko a maso), drůbežářství (výroba masa a vajec), chov ovcí a koz. Chov hospodářských zvířat zahrnuje taková odvětví, jako jsou chov koní, včelařství, chov králíků.

Objem produkovaných živočišných produktů ve všech kategoriích zemědělských podniků, jak komerčních, tak nekomerčních, činil v Rusku v roce 2014 v hodnotovém vyjádření 2,1 bil. rublů. Ve srovnání s rokem 2013 vzrostla hodnota živočišných produktů o 18,6 %, tedy o 329 mld. rublů.³⁶

Udržitelný rozvoj hospodářských zvířat v Rusku, stejně jako u rostlinné výroby, se převážně realizuje prostřednictvím průmyslových (komerčních) sektorů. Kumulativní objem živočišných produktů produkovaných v zemědělských organizacích a farmách Ruské federace se ve srovnání s rokem 2013 zvýšil v reálných cenách o 26,5 %, tj. o 265 mld. rublů. V roce 2014 dosáhl 1,3 bil. rublů. V individuálním zemědělství se výrobní náklady v roce 2014 zvýšily o 8,2 % oproti roku 2013, tj. o 63 mld. rublů a dosáhl 908,6 mld. rublů.³⁷

Pro obě odvětví zemědělství je také důležitá geografická poloha. V současné době je také třeba být blíže ke spotřebiteli. V blízkosti velkých měst a v oblastech s vysokým počtem obyvatel se aktivně nacházejí farmy a živočišné komplexy, specializující se na mlékárenství, chov drůbeže a chov prasat. Jejich cílem je poskytnout městským obyvatelům zboží podléhající rychlé zkáze (vejce, mléko, maso atd.).

Největší hospodářská oblast v Rusku je oblast Belgorodská. Podíl regionu na celkové hodnotě živočišných produktů produkovaných v Ruské federaci činí 6,42 % (byly vyrobeny produkty ve výši 134,8 mld. rublů). Druhé místo zaujímá Tatarstán – 97,3 mld. rublů (4,64 % z celkové hodnoty produkovaných živočišných produktů v Rusku). Třetí místo zaujímá Krasnodarský kraj s podílem na celkových nákladech na úrovni 3,8 % (80,2 mld. rublů). Baškortostán je na

³⁶ МИНИСТЕРСТВО СЕЛСКОГО ХОЗЯЙСТВА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ. *АГРОПРОМЫШЛЕННЫЙ КОМПЛЕКС РОССИИ в 2014 году* [online]. Moskva, 2015 [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: https://www.rosinformagrotech.ru/sites/default/files/files/agropromyshlennyj_kompleks_rossii_v_2014_godu.pdf

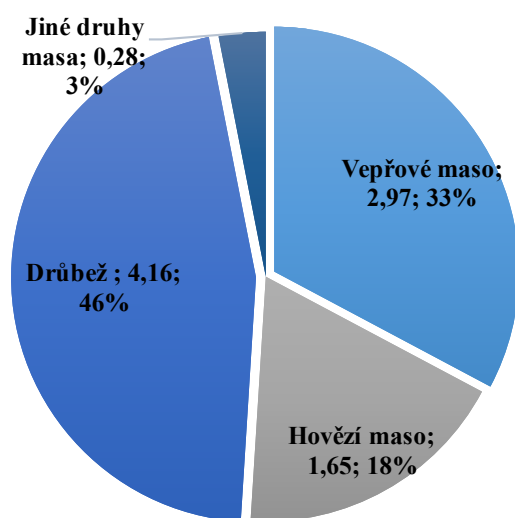
³⁷ *ibid.*

čtvrtém řádku ratingu – 78,3 mld. rublů (3,7 % celkových nákladů na živočišné produkty v Rusku v roce 2014). Čeljabinská oblast se svým podílem 3,02% (63,4 mld. rublů) uzavře v roce 2014 žebříček nejvýznamnějších regionů živočišné výroby. To je o 27% více než v roce 2013, tedy 13,5 mld. rublů.³⁸

Počet kusů skotu v Rusku ve všech kategoriích zemědělských podniků ke konci roku 2014 činil 19,26 tis. kusů. Ve srovnání s rokem 2013 se velikost stáda skotu snížila o 1,5 %, od roku 2010 o 3,5%.³⁹

Celková výroba všech druhů masa v Rusku v jatečné hmotnosti ve všech kategoriích zemědělských podniků v roce 2014 činila 9 mil. tun, což je o 6,15 % nebo o 526 tis. tun více než v roce 2013. Podle Rosstatu struktura produkce masa v Rusku v roce 2014 je následující: drůbeží maso 45,87 %, vepřové maso 32,8 %, hovězí maso 18,24 %, ostatní druhy masa 3,09 %.⁴⁰

Graf č. 4: Struktura produkce masa v Rusku podle druhu (v mil. tun a %)

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů Rostatu

Produkce masa v Rusku od začátku minulého století, kdy byly zavedeny kvóty na jeho dovoz,

³⁸ ACHMETOVA, A. a D. GAJSINA. Gosudarstvennaja poddëržka sel'skochozjajstvennyh predprijatij v Rossii. *Inovacionnyje issledovanija: problemy i puti rešenija*. 2016, 24-31

³⁹ MINISTĚRSTVO SELSKOGO CHOZJAJSTVA ROSSIJSKOJ FEDĚRACII. *AGROPROMYŠLENNYJ KOMPLEX ROSSII v 2014 godu* [online]. Moskva, 2015 [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: https://www.rosinformagrotech.ru/sites/default/files/files/agropromyshlennyj_kompleks_rossii_v_2014_godu.pdf

⁴⁰ Životnovodstvo Rossii. *Expertno-analitičeskij centr agrobizněsa* [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://ab-centre.ru/page/zhivotnovodstvo-rossii>

soustavně roste. K budování objemů v letech 2014–2016 přispěla devalvace (která také měla vliv na pokles dovozních dodávek) a také zákaz dovozu masa z některých zemí v srpnu 2014. To se týká i mléčného průmyslu. Jak uvádí Ministerstvo zemědělství, produkce mléka v Rusku v roce 2014 na farmách všech kategorií dosáhla 30,8 tis. tun. Za rok se výroba zvýšila o 0,85 % (2013 – 30,5 tis. tun).⁴¹

2.2 Význam sektoru pro ekonomiku Ruska

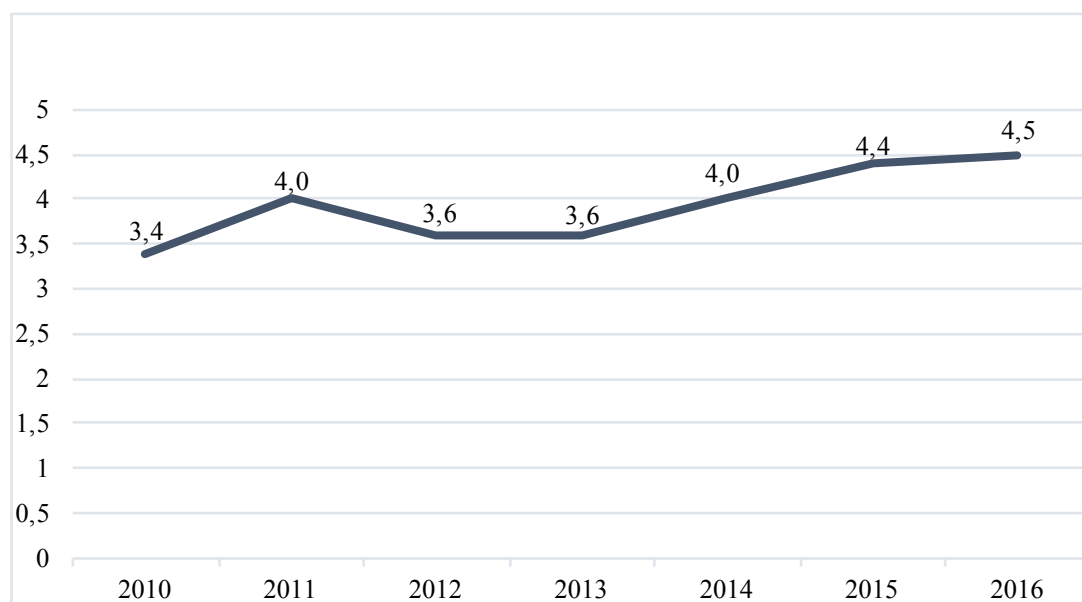
Zemědělství je jedním z nejdůležitějších odvětví ruské ekonomiky. Díky zemědělství je země zásobována potravinami a zemědělskými surovinami. I přes komplikovanou ekonomickou situaci v zemi v důsledku sankcí a anti-sankcí, vzrůstá její podíl na celkovém objemu HDP v důsledku zvýšené pozornosti a programů vlády pro rozvoj daného sektoru.⁴²

Na níže uvedeném grafu můžeme sledovat trend růstu podílu zemědělského sektoru na ruském HDP. V období 2012–2013 však dochází k poklesu tempa růstu odvětví. Pokles indexů v tomto období byl způsoben poklesem ukazatelů v rostlinné výrobě, ke kterému došlo v souvislosti s vysokou sklizní v roce 2011 a v důsledku nepříznivých klimatických podmínek v řadě ruských regionů během celé zemědělské sezóny roku 2012. Poté zemědělské ukazatele začaly znovu růst a v podmínkách zpomalení hospodářského růstu Ruska dosáhly v roce 2016 vrcholu 4,5 %.

⁴¹ *Ministěrstvo selskogo chozjajstva* [online]. Moskva [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://mcx.ru/>

⁴² *MINISTĚRSTVO SELSKOGO CHOZJAJSTVA ROSSIJSKOJ FEDĚRACII. Gosprogramma razvitija selskogo chozjajstva na 2013–2020 gody* [online]. Moskva, 2012 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://mcx.ru/activity/state-support/programs/program-2013-2020/>

Graf č. 5: Podíl zemědělství v HDP země (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Rosstatu

Úloha agroindustriálního komplexu a zemědělství se neomezuje pouze na odhad podílu na hrubém domácím produktu země. Průmysl poskytuje spillover efekt v rozvoji dalších sektorů ekonomiky země. Růst zemědělské produkce zajišťuje i růst souvisejících průmyslových odvětví. Rozvoj zemědělství je tak stimulačním faktorem pro průmyslovou výrobu, protože je zapotřebí stovky typů zemědělských strojů a agregátů, což vede k nárůstu objednávek v metalurgii, strojírenství, těžkém průmyslu.

Jak uvedl ve svém článku Abel Aganbegjan: *"Úloha zemědělství při formování životní úrovně obyvatelstva je ještě významnější. Rozvoj zemědělství a přímo souvisejících průmyslových odvětví potravinářského průmyslu závisí nejen na výživě obyvatelstva, jehož náklady jsou asi 30 % všech běžných výdajů obyvatelstva. Na základě zemědělských surovin se rovněž vyrábí část tkaniny, což znamená oděvy a jiné předměty, a také kůže a výrobky z ní vyrobené."*⁴³

Vedle zásobování obyvatelstva zemědělskými produkty má sektor v současné době také velký význam pro vývoz. V důsledku potravinového embarga začali ruští výrobci zvyšovat výrobu, což umožnilo zvýšit objem vývozu produktů do jiných zemí. Objem vývozu zemědělských produktů a potravin v roce 2016 činil 17,1 mld. dolarů, což je o 5,2 % více než v roce 2015. Hlavní exportní pozici zaujímají obiloviny, z jejichž dodávek činily objemy 5,6 mld. dolarů a zůstaly na stejné úrovni jako v loňském roce, dále také ryby a mořské plody (3 mld. dolarů,

⁴³ AGANBEGJAN, Abel. Ustojčivý rost selského chovajstva i jeho finansovoje obespečenije. *Děňgi i kredit*. 2017, (7), str. 3.

8% růst v roce 2015), oleje a tuky (2,2 mld. dolarů, růst o 18 % ve srovnání s rokem 2015).⁴⁴

Z hlediska tempa růstu stály na prvních pozicích maso a masné výrobky. Jejich dodávky do zahraničí v roce 2016 vzrostly téměř dvakrát. Také vývoz cukru se zvětšil o téměř 40 %, olejnaté a rostlinné extrakty pak o třetinu.

Tabulka 5: Hlavní ukazatele zahraničního obchodu Ruské federace s potravinami a zemědělskými surovinami (v mld. dolarů)

Ukazatel	2015	2016	2016 proti 2015, %
Obchodní obrat	42,8	41,9	98
Import	26,6	24,9	93,7
Export	16,2	17,1	105,2
Obchodní bilance	-10,4	-78,6	

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Ministerstva zemědělství Ruské federace

V roce 2016 umožnil růst zemědělské produkce snížit dovoz potravin a zemědělských surovin. Objem vývozu potravinářských výrobků a zemědělských surovin v roce 2016 činil 17 mld. dolarů, což je více než úroveň roku 2015 (o 835 mil. dolarů neboli 5,2 %). V komoditní struktuře dovozu Ruské federace činil podíl potravin a zemědělských surovin v roce 2016 13,7 %. Hlavní komoditní pozice ve struktuře dovozu zemědělských produktů v hodnotovém vyjádření byly: ovoce a ořechy (15,4 %, včetně banánů – 4 %, citrusových plodů - 4,7 %); maso a masné výrobky (9,2 % včetně čerstvého a zmrazeného skotu - 4,5 %, čerstvé a zmrazené vepřové maso - 2,5 %).⁴⁵

Můžeme tedy dospět k závěru, že v současné ekonomické situaci hraje zemědělství v Rusku jednu z hlavních rolí v rozvoji ekonomiky země.

⁴⁴ Ministerstvo zemědělství Ruské Federace. *Nacionalnyj doklad "O chodě i rezultatach realizacii v 2016 godu gosudarstvennoj programmy razvitija selskogo chozjajstva i regulirovanija rynkov sel'skochozjajstvennoj produkcii, syrja i prodovolstvija na 2013-2020 gody"*. Moskva, 2017.

⁴⁵ Ministerstvo zemědělství Ruské Federace. *Nacionalnyj doklad "O chodě i rezultatach realizacii v 2016 godu gosudarstvennoj programmy razvitija selskogo chozjajstva i regulirovanija rynkov sel'skochozjajstvennoj produkcii, syrja i prodovolstvija na 2013-2020 gody"*. Moskva, 2017.

2.3 Vývoj agrárního sektoru v době krize 2015-2016

V roce 2014 bylo Rusko nuceno učinit určité kroky v reakci na západní sankce. Ruská vláda uplatnila potravinové embargo.⁴⁶ V první řadě to ovlivnilo zemědělské odvětví Ruské federace, neboť bylo nutné přenést zemědělskou výrobu na novou úroveň, aby byly obyvatelům poskytnuty potraviny, které bylo zakázáno do země dovážet ze zahraničí.

Nicméně před prudkým zvýšením objemu zemědělské produkce je nutné vyřešit vnitřní problémy tohoto odvětví, zlepšit situaci a vytvořit příznivé podmínky pro rozvoj agrárního sektoru v Rusku.

2.3.1 Hlavní problémy sektoru

Navzdory skutečnosti, že zemědělství je jedním z předních odvětví v ruské ekonomice, existuje řada problémů a překážek rozvoje. Jedním z hlavních problémů v moderním zemědělství je problém financování. Stát poskytuje finanční podporu zemědělství tím, že poskytuje dotace zemědělským producentům s cílem stimulovat výrobu. Tyto dotace mají specifický cíl a nemohou být použity k jiným účelům, stát proto od roku 2008 realizuje program rozvoje zemědělství, v jehož rámci probíhá spolufinancování zemědělské produkce. Federální vláda přiděluje prostředky na určité účely za předpokladu, že určitá částka peněz bude také přidělena z rozpočtu regionu, ve kterém mají být cíle dosaženy, avšak vzhledem k tomu, že skutečná solventnost regionů kolísá každý rok, je mnoho zemědělských výrobců nuceno uzavřít půjčku.⁴⁷

Stát v rámci programu rozvoje zemědělství Ruské federace pokrývá část půjčky ze státního rozpočtu, ale to nestačí. Preferenční půjčky pro agrární podnikání se v tomto okamžiku zhoršily ve srovnání s předchozími roky, zároveň významně vzrostly úrokové sazby z úvěrů. *"Závazky má většina zemědělských výrobců, takže i výnosný podnik není vždy možné považovat za solventní – zisky často nestačí nejen na úhradu závazků, ale také na provozní náklady."*⁴⁸ Podle

⁴⁶ *Postanovlenije Pravitel'stva RF ot 07.08.2014 N 778 "O merach po realizacii Ukaza Prezidenta RF ot 6 avgusta 2014 g. N 560 "O primeněnii otdeľnykh specialnykh ekonomičeskikh mer v celjach obespečeniya bezopasnosti RF".* In: . Moskva, 2014. Dostupné také z: <http://static.government.ru/media/files/41d4f8e16a0f70d2537c.pdf>

⁴⁷ SEMENOVA, N. a O. JEREMINA. Bjudžetnaja podděrška agrarnogo sektora ekonomiki Rossii: problemy i perspektivy razvitija. *SISTĚMNOJE UPRAVLENIJE* [online]. 2014, (1), 9 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=22944262>

⁴⁸ MJAKIŠEV, M., E. KOŠEVNIKOVA a E. VAVILOVA. K VOPROSU O SOVREMENNYCH PROBLEMACH KREDITOVANIJA AGRARNOGO SEKTORA ROSSII. In: *Sajapinskije čtěníja* [online].

údajů Jediného mezíresortního informačního a statistického systému (EMISS) úvěrová zadluženost v zemědělském sektoru v Rusku činila ke konci roku 2016 546 mil. rublů, což je o 43,96 % více než k 1. lednu 2014 (379,4 mil. rublů).⁴⁹

Hlavní věřitelé agroindustriálního komplexu jsou Rosselkhozbank (RSHB) a Sberbank, které poskytují 88 % celkových úvěrů. Celkový objem půjček poskytnutých společnostmi Rosselkhozbank na rozvoj agroindustriálního komplexu pro rok 2016 činil 1,03 bil. rublů, což je 1,9násobek horní hranice rozsahu plánovaných ukazatelů státního programu. Současně byly společnostmi Rosselkhozbank vydány krátkodobé úvěry ve výši 769,6 mld. rublů, objem investičních úvěrů vydaných společnostmi RSHB pro rozvoj agroindustriálního komplexu v roce 2016 pak činil 261,2 mld. rublů.⁵⁰

Vysoký počet úvěrů vede k tomu, že téměř 80 % finančních prostředků vyčleněných z rozpočtu se používá na splácení úvěrů, které byly dříve získány zemědělskými podniky. Každý rok se situace zhoršuje, mnohé farmy bankrotují a přestávají existovat.⁵¹ Kromě půjček a vládních dotací existují další způsoby financování a podpory průmyslu. Jedním z dalších způsobů je investice do zemědělství. Tento způsob financování agrárního sektoru bude podrobněji prozkoumán v následujících kapitolách této práce.

Kromě problému financování vzniká otázka zásobování zemědělského sektoru moderními zemědělskými stroji. Dříve byla zařízení pro zemědělce dodávána ze zahraničí, jenže v roce 2014 klesla nabídka potřebných strojů. Výroba základních potravinářských výrobků činila 76% na základě dováženého zařízení, přičemž hlavní dodávky pocházely ze zemí, které zahájily protiruské sankce. Tyto země poskytovaly 32 % nabídky traktorů, 55 % sklizňových strojů a zařízení pro potravinářský průmysl, více než 90 % pesticidů nebo součástek pro výrobu zemědělských produktů. Pro jejich výrobu musí podnikatelé nakupovat nejen suroviny, ale i

Tambov: Obščestvo sodějstvija obrazovaniju i prosveščeniiju "Biznės – Nauka - Obščestvo", 2014, s. 87-97 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=22978884>

⁴⁹ Jediný mezíresortní informační a statistický systém EMISS [online]. Moskva, 2011 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://fedstat.ru/>

⁵⁰ JEFREMOVA, M., A. ŠČUKINA a JE. BOBROVA. PROBLEMY KREDITOVANIIJA APK. MENĚDŽMENT PREDPRINIMATĚLSKOJ DĚJATĚLNOSTI [online]. 2017, 2017, , 85-89 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=29979252>

⁵¹ Ministerstvo zemědělství Ruské Federace. Nacionalnyj doklad "O chodě i rezultatach realizacii v 2016 godu gosudarstvennoj programmy razvitija selskogo chozjajstva i regulirovanija rynkov sel'skochozjajstvennoj produkcii, syrja i prodovolstvija na 2013-2020 gody". Moskva, 2017.

hnojiva, takže například cena hnojiv se na začátku podzimu roku 2014 zvýšila téměř o třetinu, což nebyl poslední růst cen. V sezóně setí se poptávka po hnojivech a surovinách mnohokrát zvýší, stejně jako dojde ke zvýšení cen za vybavení.⁵²

Aby bylo možné se vypořádat s technologií a zlepšit výrobu, je zapotřebí kvalifikovaný a vzdělaný personál. Podle Rosstatu činilo procento obyvatel žijících ve venkovských oblastech 26 % z celkové populace. Zároveň se v zemědělství podílí pouze 9,2 % obyvatel země.⁵³ Důvodem mohou být takové faktory jako nízké finanční zajištění venkovského obyvatelstva, což vede k nízké úrovni vzdělání. Zemědělské je také jako odvětví stále považováno za neprestižní pro další zaměstnání, představuje práci, která není dobře placená. *"Za posledních pět let se mzdy v zemědělství vyrovnávají kolem 50 % v porovnání s průměrnou úrovní Ruska, neposkytuje ani reprodukci pracovní síly ani stimulaci práce."*⁵⁴

A v neposlední řadě ovlivňují každoročně objem zemědělské výroby klimatické podmínky.⁵⁵ Počet, rozložení, variabilita světla, tepla a vlhkosti závisí na klimatických podmínkách. Podle klimatických zdrojů tepla a vlhkosti je ruské zemědělství téměř z poloviny tak dobré jako to v západní Evropě a Severní Americe. Pouze třetina plochy Ruska využívaná pro zemědělství může zaručit sklizeň, zbylé dvě třetiny závisí na nestabilních meteorologických podmínkách v průběhu roku. Počasí definuje i agrotechniku: načasování výsevu, rychlost sečení, hloubku osevu, zalévání a hnojení a další zemědělské postupy.

⁵² Machaňko, G. Problemy apk rossijskoj feděracii v uslovijach ekonomičeskich sankcij i puti ich rešenija. *Politěmatičeskij setěvoj elektronnyj naučnyj žurnal kubanskogo gosudarstvennogo agrarnogo universitěta* [online]. 2017, (132), 798-817 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=30605130>

⁵³ FEDERÁLNÍ SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKY. Čislennost' naselenija Rossijskoj Feděracii po polu i vozrastu na 1 janvarja 2017 g. *Federální služba státní statistiky* [online]. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/#

⁵⁴ Jermolenko, V. a O. Docenko. *Aktualnyje problemy i perspektivy agrarnogo sektora rossii v sovremennyh ekonomičeskich uslovijach. Ekonomičke trendy*. Vedecko vydavatelske centrum Sociosfera-CZ, 2017, (2), 18-21.

⁵⁵ DRUZHININ, P., O. POTASHEVA, E. PROKOPYEV, G. SHKIPEROVA, S. LEPPÄNEN a L. SAIKKONEN. VLIJANIE KLIMATIČESKICH IZMENĚNIJ NA RAZVITIJE SELSKOGO CHOZJAJSTVA ROSSIJSKICH REGIONOV. *DRUKEROVSKIJ VESTNIK* [online]. 2015, , 5-19 [cit. 2018-04-16]. ISSN 2312-6469. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25060131>

2.3.2 Dopad ekonomických sankcí

Významný dopad na rozvoj zemědělství v letech 2015–2016 měly jak sankce zemí Západu ve vztahu k Rusku, tak reakce na tyto opatření ze strany Ruské federace. V současném mezinárodním právu jsou hospodářské sankce důležitým nástrojem pro regulaci konfliktů, zachování nebo obnovu míru a bezpečnosti na mezinárodním trhu.

Jak bylo uvedeno v 1. kapitole, sankce zasahovaly do bankovního sektoru Ruska.⁵⁶ Zvažme situaci s Rosselkhozbank podrobněji. Ruská zemědělská banka – se 100% účastí státu – byla speciálně vytvořena tak, aby poskytovala zemědělcům peníze. Hlavní klientskou základnu banky tvoří zemědělské podniky malého a středního podnikání. Když se situace v ekonomice země začala zhoršovat, samozřejmě se to odrazilo i na Ruské zemědělské bance. Opatření Centrální banky pro omezení inflace za pomoci zvýšené klíčové sazby v roce 2014 vedla ke zvýšení úrokových sazeb z úvěrů i v Ruské zemědělské bance. Úroková sazba v období let 2014–2015 v RSHB tak kolísala mezi 17 a 30 % ročně.⁵⁷ Takové vysoké úrokové sazby vedou k tomu, že výrobcům se v zemědělském sektoru země nedaří včas splácet dluhy z úvěrů kvůli nedostatku dodatečných finančních prostředků.

Jak je popsáno v předchozí části této kapitoly, problémy v oblasti financování se přímo projevují u výrobců v agrárním sektoru.⁵⁸ Nedostatek potřebných prostředků přímo ovlivňuje další důležité aspekty výroby, jako je materiálová a technická základna, dostupnost potřebných surovin, osiva a hnojiva, které jsou většinou importovány z jiných zemí. S přihlédnutím k rychlosti vývoje událostí od roku 2014 zemědělci jednoduše nebyli připraveni vytvořit segment vlastních zdrojů, který by umožňoval nepoužívat dovážené suroviny.

Nicméně mnozí odborníci se domnívají⁵⁹, že sankce mají v zemědělském sektoru nejen negativní, ale i pozitivní účinky. Odvetná opatření Ruska (potravinové embargo) způsobená

⁵⁶ CENTRÁLNÍ BANKA RUSKÉ FEDERACE. Stavka refinansirovanija Centralnogo banka Rossijskoj Federacii. *Centrální banka Ruské federace* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: http://cbr.ru/pw.aspx?file=/statistics/credit_statistics/refinancing_rates.htm

⁵⁷ *Russian Agricultural Bank* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://rshb.ru/en/>

⁵⁸ JEFREMOVA, M., A. ŠČUKINA a JE. BOBROVA. PROBLEMY KREDITOVANIIA APK. *MENĚDŽMENT PREDPRINIMATĚLSKOJ DĚJATĚLNOSTI* [online]. 2017, 2017, , 85-89 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=29979252>

⁵⁹ VORONIN, B. *Development of Russian agriculture under sanctions* [online]. Ekaterinburg, , 1-10 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

západními sankcemi posloužila jako podnět k rozvoji agrárního sektoru. Zákaz dovozu produktů, jako je maso a masné výrobky, mléko a mléčné výrobky, zelenina, ovoce, ořechy a další, by mohlo vést ke zvýšení podílu domácích zemědělských výrobků na tuzemském trhu s potravinami a k jejich bezpečnosti.

Rusko se stalo snížením dovozu výrobků z Evropy a růstem vývozu zemědělských produktů do zahraničí méně závislé na světovém trhu. Role se obrátily a byla zaznamenána tendence zvýšení importu zemědělské produkce z Ruska do Evropy. Podle údajů Ministerstva zemědělství Ruska má již země vlastní obiloviny, máslo, brambory a cukr z více než 90 % a drůbeží a vepřové maso ze 70 %. Ve srovnání s rokem 2013 (před uplatněním jakýchkoli sankcí) vzrostla rostlinná výroba v roce 2014 o 5 %, živočišná výroba o 2 %.⁶⁰

Tabulka 6: Objem produkce rostlinné výroby po zavedení embarga v roce 2014 (v mil. tun)

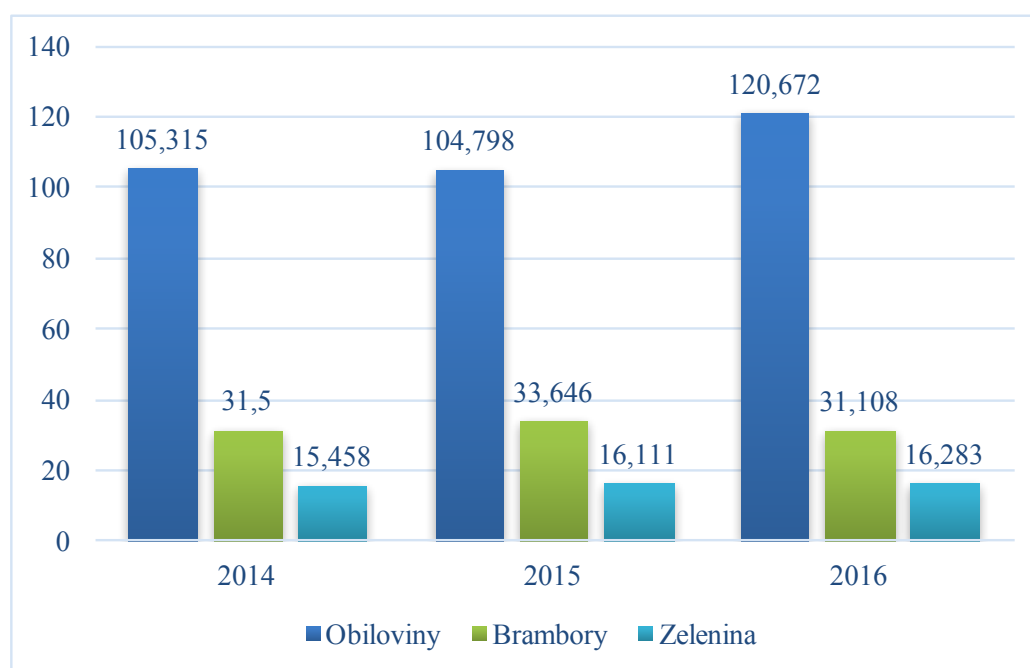
				Odchylka 2016 oproti 2015	
	2014	2015	2016	%	+, –
Obiloviny	105,315	104,798	120,672	115,1 %	15,874
Brambory	31,5	33,646	31,108	92,5 %	-2,538
Zelenina	15,458	16,111	16,283	101,1 %	0,172

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik Ministerstva zemědělství Ruska

http://aon.urgau.ru/uploads/article/pdf_attachment/233/%D0%92%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BD_%D0%91.%D0%90..pdf

⁶⁰ Ministerstvo zemědělství Ruské Federace. Sostojanije děl i perspektivy razvitiya rossijskogo selskogo chozjajstva. *Ministerstvo zemědělství Ruské federace* [online]. Moskva: Press-sluzhba Minselchoza Rossii, 2015 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.mcx.ru/news/news/show/46014.355.htm>

Graf č. 6: Objem produkce rostlinné výroby po zavedení embarga v roce 2014 (v mil. tun)

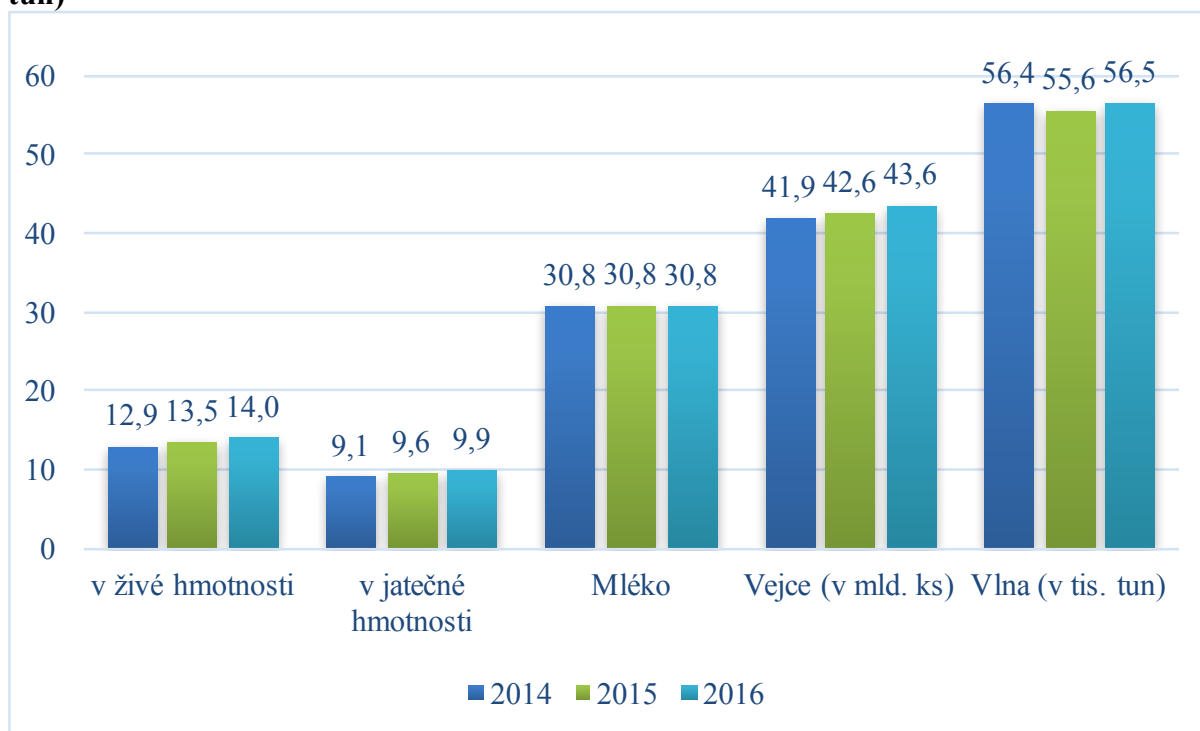
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik Ministerstva zemědělství Ruska

Tabulka 7: Objem produkce živočišné výroby po zavedení embarga v roce 2014 (v mil. tun)

				Odchylka 2016 oproti 2015	
	2014	2015	2016	%	+, –
Skot a drůbež na porážku:					
v živé hmotnosti	12,9	13,5	14,0	103,7 %	0,495
v jatečné hmotnosti	9,1	9,6	9,9	103,5 %	0,334
Mléko	30,8	30,8	30,8	99,9 %	-0,038
Vejce (v mld. ks)	41,9	42,6	43,6	102,3 %	0,987
Vlna (v tis. tun)	56,4	55,6	56,5	101,5 %	0,851

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik Ministerstva zemědělství Ruska

Graf č. 7: Objem produkce živočišné výroby po zavedení embarga v roce 2014 (v mil. tun)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik Ministerstva zemědělství Ruska

Z výše uvedeného vyplývá, že hlavním a jedním z nejdůležitějších faktorů ve vývoji ruského zemědělství dnes je financování sektoru, který prochází potížemi zejména v důsledku sankcí z USA, Evropské unie, Kanady a odvetných sankcí ze strany Ruska.

3 Zahraniční investice do zemědělství Ruska

Úroveň udržitelnosti fungování zemědělství v Rusku je dnes navzdory nepříznivým trendům posledních let do značné míry ovlivněna úrovní zahraničních investic. Ruský zemědělský sektor má reálné vyhlídky na rozvoj a růst, a to za pomoci spolufinancování ze strany státních i zahraničních investorů.

3.1 Definice zahraničních investic a jejich funkce

Investice je „ekonomická činnost, při níž se subjekt vzdává současné spotřeby (kapitálu) s výhledem zvýšení produktu (zisku) v budoucnosti.“⁶¹

Zahraniční investice představují kapitálové prostředky, které byly vyvezeny z jedné země a byly pak investovány do různých typů obchodních aktivit v zahraničí s cílem dosažení zisku.

Podle směru se rozlišuje investice:

- **přímé investice** - podle definice OECD⁶² prostřednictvím přímých zahraničních investic společnost realizuje své dlouhodobé zájmy – rezident jedné zemi (přímý investor) – v podniku (příjemce přímých investic) v jiné zemi, rozdílné od země přímého investora. V tomto případě se předpokládá, že podnik, který provádí přímé investice, bude mít významný vliv na řízení podniku-příjemce přímých investic. To se děje v případě, že zahraniční investor vlastní alespoň 10 % hlasovacích akcií podniku-příjemce investice. Ve většině případů zahrnují přímé investice akvizice kapitálových (reálných) aktiv v zahraničí a následné investice do jejich expanze, rekonstrukce a modernizace.
- **portfoliové investice** – umístění kapitálu do cenných papírů za účelem vytvoření portfolia příjmů. Příležitost podílet se na řízení zahraničního podniku hraje v tomto případě vedlejší úlohu a není rozhodujícím faktorem při násobení kapitálu.

Za zmínku stojí, že přímé investice do hostitelské země mají několik výhod oproti portfoliím. Za prvé, soukromý sektor je stále aktivnější. Přijímací společnosti dostávají nové impulsy ve

⁶¹ Samuelson, P.A., Nordhaus, W.D. (1991): *Ekonomie*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1991. ISBN 80-205-0192-4

⁶² OECD. *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment* [online]. 4. 2008 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/daf/inv/investmentstatisticsandanalysis/40193734.pdf>

svých aktivitách a dodatečných zdrojích. Zadruhé, v některých případech přímé zahraniční investice poskytují nejúčinnější integraci národního hospodářství do světové ekonomiky. Hostitelské společnosti mají možnost využít pomoc investora v distribuci produktů.⁶³ Zatřetí je usnadněn přístup k novým technologiím a metodám řízení. Investorská společnost má zpravidla zájem o modernizaci výroby a standardizaci technologie řízení podniku. Při získávání přímých investic je pravděpodobnost reinvestování zisku v rámci hostitelské země vyšší. Při realizaci portfoliových investic je tomu naopak, pravděpodobnost vyvážení zisku do domovské země je vyšší. Dalším příznivým účinkem pro hostitelskou zemi je, že zvýšení podnikového kapitálu neovlivňuje objem externích výpůjček.⁶⁴

Hlavní dva typy přímých zahraničních investic jsou greenfield a brownfield. Podstatou investice typu greenfield je vytvoření firmy od začátku nebo rozšíření existujících výrobních kapacit nerezidentskými investory. Investice typu brownfield primárně zachycuje přeshraniční fúze nebo akvizice stávajících domácích firem.⁶⁵ V této práci budou zkoumány přímé zahraniční investice do zemědělství v Rusku.

⁶³ KOVALEV, Viktor a Oksana FALČENKO. PRJAMYJE INOSTRANNYJE INVESTICHI V SELSKOM CHOZJAISTVE ROSSII. *AGROPRODOVOLSTVENNAJA POLITIKA ROSSII* [online]. Tyumen, 2015, 2015, **12**(48), 64-68 [cit. 2018-04-10]. ISSN 2227-0280. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25596052>

⁶⁴ EKHOLM, Karolina, Rikard FORSLID a James R. MARKUSEN. EXPORT-PLATFORM FOREIGN DIRECT INVESTMENT. *Journal of the European Economic Association*. 2007, **5**(4), 776-795. Dostupné také z: <https://doi.org/10.1162/JEEA.2007.5.4.776>

⁶⁵ EUROPEAN COMMISSION. *GREENFIELD INVESTMENT MONITOR* [online]. 2017, , 1-4 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/greenfield-investment-monitor-1.pdf>

3.2 Investiční klima Ruska

Investiční klima je soubor sociálně-ekonomických, politických a finančních faktorů, které určují stupeň přitažlivosti investičního trhu a rozsah investičního rizika.

V roce 2014 bylo Rusko podle objemu získaných přímých zahraničních investic na 16. místě na světě.⁶⁶ Avšak už v roce 2016 se ocitlo na 51. místě v žebříčku atraktivních zemí pro podnikání, včetně PZI. PZI mají významný dopad na rozvoj ekonomiky jakékoli země, a Rusko není výjimkou. Příliv přímých zahraničních investic do země přispívá k vzniku inovačních projektů, zvýšení objemu produkce výrobků a příjmů, doplnění státního rozpočtu a zrychlení hospodářského růstu. Proto je třeba věnovat zvláštní pozornost přilákání zahraničních investic do Ruské federace a odstranit problémy na cestě k jejich přijetí.

3.2.1 Analýza zahraničních investic do zemědělství Ruska do roku 2014

Pokles přímých zahraničních investic do Ruska začal ještě po krizi v letech 2008–2009 (pokles o 11,1 mld. dolarů v roce 2009 oproti roku 2008, o 2,1 mld. dolarů v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009). Tato situace byla způsobena pomalým vývojem ekonomik zemí po krizi, což také ovlivnilo objem mezinárodních investic.⁶⁷

V letech 2010–2013 došlo v důsledku postupného oživení ekonomiky k růstu přílivu přímých zahraničních investic do Ruské federace. Růst PZI byl v tomto období ovlivněn také vstupem Ruska do Světové obchodní organizace (dále WTO) v roce 2012, což vedlo k liberalizaci trhu a snížení celních překážek. Vstup země do WTO se odrazil i na zemědělství. Jedním z cílů Ruska při vstupu do Světové obchodní organizace bylo zvýšit tok zahraničních investic do zemědělského sektoru. V roce 2013 podle Centrální banky RF bylo získáno 934 mil. dolarů. To je o 42 % více než v roce 2012.⁶⁸

⁶⁶ UNCTAD. *World Investment Report 2015* [online]. 2015 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf

⁶⁷ POBEREŽNAJA, Jekatěrina a Julia KONOPLEVA. PRJAMYJE INOSTRANNYJE INVESTICII V AGROPROMYŠLENNYJ KOMPLEX ROSSII. *EKONOMIKA I UPRAVLENIE: PROBLEMY, TENDENCII, PERSPEKTIVY RAZVITIJA* [online]. 2015, 210-214 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=24866464>

⁶⁸ TARR, David a Thomas RUTHERFORD. *VSTUPLENIE ROSSII V VTO: VLIJANIE NA MAKROEKONOMIKU, OTRASLI, RYNOK TRUDA I DOMOCHOZJAJSTVA* [online]. 1-16 [cit. 2018-04-16].

Události v roce 2014, politické i ekonomické, vedly ke změně trendu. Sankce a politická nestabilita vyděsily zahraniční investory, což vedlo k poklesu do země získávaného kapitálu. Objem přilákaných zahraničních investic je zaveden v následující tabulce. Uvádí se statistika Centrální banky a konference Organizace spojených národů (UNCTAD). Centrální banka používá ve svých výpočtech údaje o platební bilanci. UNCTAD se navíc řídí mezinárodními zdroji. Rozdíly v ukazatelích jsou spojeny s různými metodami pro účtování investic různých zemí. Nicméně jak ve statistice CB Ruska, tak ve statistice UNCTAD, existuje tendence k prudkému poklesu celkového objemu PZI do Ruska.

Tabulka 8: PZI do Ruska v letech 2010-2014 (v mld. dolarů)

Rok	Centrální banka RF (podle údajů platební bilance)	UNCTAD (inward FDI flows)
2010	43,2	31,6
2011	55,1	36,8
2012	50,6	30,2
2013	69,2	53,4
2014	22,1	29,2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Centrální banky RF a UNCTAD.⁶⁹

V moderním Rusku se hlavní tok přímých zahraničních investic provádí ve zpracovatelském průmyslu a v těžbě ropy. Druhé místo zaujímá strojírenství a teprve tehdy jsou přímé zahraniční investice směřovány do ruského zemědělství. V období 2010–2014 se podíl PZI v agrárním sektoru pohyboval mezi 10–13 % z celkových přílivů přímých zahraničních investic do reálného sektoru. Zemědělství se tak v tomto období podařilo v roce 2014 přilákat pouze 598 mil. dolarů.⁷⁰

Dostupné

z:

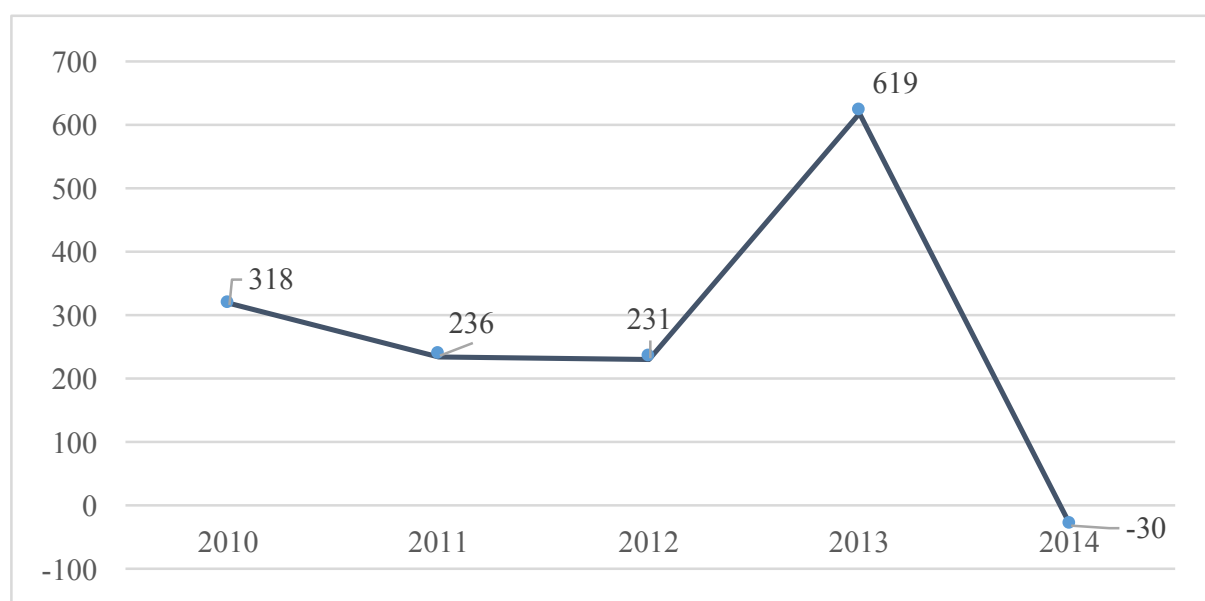
<https://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Topics/Accession/RussiaWTOAccession.pdf>

⁶⁹ UNCTAD DATA SERVICE. Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual, 1970-2016. *UNCTADstat* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z:

<http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

⁷⁰ CENTRÁLNÍ BANKA RUSKÉ FEDERACE. Statistika vnějšného sektora. *Centrální banka Ruské federace* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.cbr.ru/statistics/?PrtId=svs>

Graf č. 8: Dynamika PZI do zemědělství Ruska v letech 2010–2014 (v mil. dolarů)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Centrální banky Ruska

Dlouhodobě jsou zemědělské komplexy jednou z nejméně investičně atraktivních oblastí v Rusku.⁷¹ Nepříznivá sociálně-ekonomická situace některých subjektů Ruské federace negativně ovlivňuje investiční přitažlivost průmyslových a zemědělských komplexů pro zahraniční investory a nízká úroveň zisku podniků a existence řady dalších problémů souvisejících se strategickým rozvojem průmyslu a zemědělství pouze zvyšují vysoké riziko investic. Navzdory tomu byla v období od roku 2010 do roku 2014 zaznamenána intenzivní investiční aktivita v tomto sektoru, a to díky realizaci státních programů pro rozvoj zemědělství v letech 2008–2012 a 2013–2020.⁷²

Avšak pro podporu a rozvoj agrárního sektoru jsou zapotřebí i další zdroje financování, jako jsou např. PZI. V podmínkách omezených finančních zdrojů jsou problémy získávání dalších finančních prostředků v agrárním sektoru tak významné, že vyžadují vytvoření a zavádění nových mechanismů pro přilákání zdrojů.⁷³ Proto v roce 2014 v souvislosti s potravinovým

⁷¹ MINISTERSTVO PRO HOSPODÁŘSKÝ ROZVOJ RUSKÉ FEDERACE. *Prognóza sociálně-ekonomického rozvoje Ruské federace na 2017 rok a na plánovací období 2018 a 2019 let* [online]. 2016 [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <http://economy.gov.ru/minrec/activity/sections/macro/2016241101>

⁷² LAPINA, M. PROBLEMY I PERSPEKTIVY INVESTIROVANIJA SELSKOGO CHOZJAJSTVA ROSSII. *Niva Povolžja* [online]. 2014, 2014, 2(31), 130-135 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-i-perspektivy-investirovaniya-selskogo-hozyajstva-rossii>

⁷³ RUCKIJ, I. Sostojanije i problemy privlečenija investicij v razvitije APK Rossii v uslovijach sankcij. *Molodoj učenyj* [online]. 2017, 2017, (22), 316-317 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://moluch.ru/archive/156/44000/>

embargem a potřebou rozvíjet nahrazení dovozu nabyla otázka dodatečného financování a přilákání investic do zemědělského sektoru prudce na důležitosti.

3.2.2 Dopad krize na investiční toky do agrárního sektoru Ruska

V současné ekonomické situaci v zemi se zemědělský sektor stal pro zahraniční investory atraktivnějším, a to především díky dynamice kurzu rublu (resp. jeho znehodnocení), a to také kvůli zvýšené vnitřní spotřebě ruských produktů v důsledku embarga na straně potravin, náhrady dovozu a státním opatřením pro podporu zemědělského sektoru.⁷⁴ Tento faktor zemědělství Ruské federace výrazně zatraktivnil pro zahraniční investory: výroba v příslušném odvětví (stejně jako v mnoha dalších – ze stejných důvodů) se jednoduše ukázala být levnější v Rusku než v jiných zemích s tradičně silným agrárním sektorem.

Ačkoli se investoři začali zajímat o ruské zemědělství, stále do tohoto sektoru investují své finanční prostředky s velkou opatrností. Koneckonců, je známo, že proces investování do téměř jakéhokoli odvětví je spojen s mnoha riziky a úkolem každého investora je vypočítat a snížit negativní faktory, což je v tomto odvětví ruské ekonomiky velmi obtížné. Do konce roku 2015 se zemědělství stalo jedním z mála rostoucích odvětví hospodářství. Podle údajů Centrální banky se v lednu až listopadu roku 2015 objem investic do zemědělství zvýšil oproti stejnému období roku 2014 o 2 %.⁷⁵ Podle Ruského fondu přímých investic je v roce 2016 projektů se zahraničními investory v zemědělství o 23 % více než v roce 2015. To je zcela opodstatněné, protože ruský agrární sektor zaznamenal v těchto dvou letech stabilní růst. Současně v oznámených plánech investorů z Evropy a Jihovýchodní Asie zaujímá zemědělství druhé místo.⁷⁶

⁷⁴ ПРАВИТЕЛЬСТВО РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ *ФЕДЕРАЛЬНАЯ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ ПРОГРАММА развития сельского хозяйства на 2017–2025 годы*. In: 2017. Dostupné také z: <http://static.government.ru/media/files/EIQtiyxIORGXoTK7A9i497tyyLAmnIrs.pdf>

⁷⁵ TKACHENKO, Stanislav. How the Russian economy changed in 2016. *Russia Direct* [online]. 2013, 29.12.2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.russia-direct.org/opinion/how-russian-economy-changed-2016>

⁷⁶ РОССИЙСКИЙ ФОНД ПРЯМЫХ ИНВЕСТИЦИЙ. *Прямые иностранные инвестиции в России в 2016 году* [online]. Moskva, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://investinrussia.com/data/files/fdi/RUS%20FDI%20announcements%20report%202013-2016.pdf>

Vysoký zájem zahraničních hráčů na ruském zemědělském sektoru v RFPI se připisuje vysokému růstu průmyslu a nízkým nákladům ruských výrobců ve srovnání se zahraničními konkurenty.⁷⁷

Navzdory rostoucímu počtu zahraničních projektů v zemědělství v letech 2015–2016 byl objem splacených přímých investic vyšší, než kolik jich bylo v tomto období získáno. V roce 2016 to vedlo k zápornému saldu PZI v zemědělství - 141 mil. dolarů. Nižší počet získaných investic v roce 2016 mohl být spojen s celkovým zpomalením toků PZI ve světě a se zvýšeným podílem zahraničních investorů více se zaměřujících na těžbu nerostných surovin v Rusku.⁷⁸ Analýza struktury přímých zahraničních investic ukazuje, že významná část zahraničních investic nevede k nárůstu dlouhodobého majetku, neboť velká část dluhových nástrojů neovlivňuje kapitálové zisky. Fúze a akvizice, které jsou nákupem již fungujících podniků, snižují růst, což naznačuje starosti investorů, jejich neochotu nést rizika spojená s vytvářením a řízením podnikání.⁷⁹

Tabulka 9: PZI do zemědělství Ruska v období 2014–2016 (v mil. dolarů)

Rok	PZI do zemědělství Ruska
2014	-30
2015	270
2016	-141

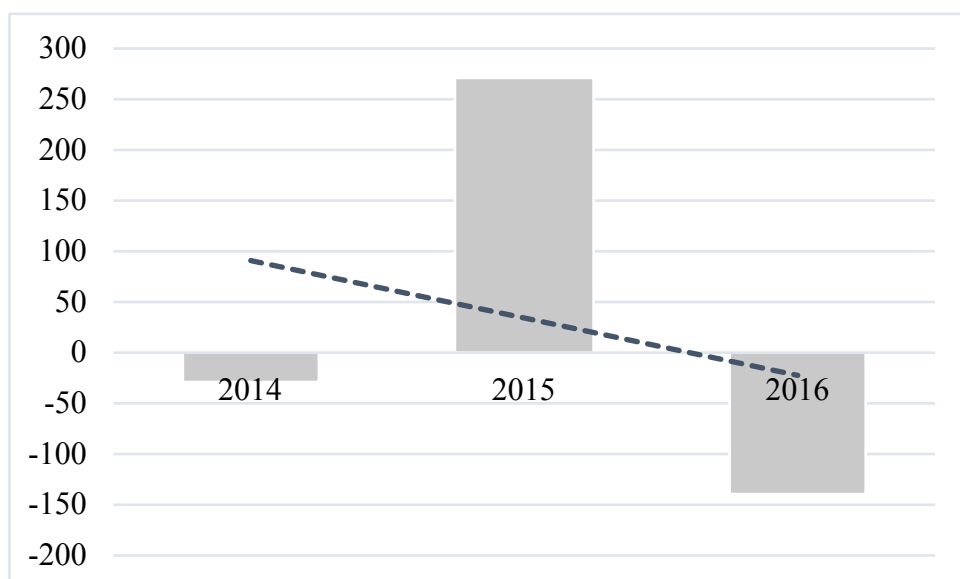
Zdroje: Vlastní zpracování na základě statistik Centrální banky

⁷⁷ RUSKÝ FOND PŘÍMÝCH INVESTIC. RFPI I MINSELCHOZ ROSSII RAZVIVAJUT SOTRUDNIČESTVO DLJA PRIVLEČENIJA INOSTRANNYCH INVESTICIJ V AGROSEKTOR. *Ruský fond přímých investic*[online]. [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <https://rdif.ru/fullNews/2408/>

⁷⁸ UNCTAD. *Doklad o mírových investicích 2017* [online]. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_overview_ru.pdf

⁷⁹ IKONNIKOVA, Je. Vlijanije inostrannogo kapitala na sostojanije ekonomiki Rossii: problemy i perspektivy. *Molodoj učenij* [online]. 2018, 13-18 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://moluch.ru/conf/econ/archive/294/13839/>

Graf č. 9: Dynamika PZI do zemědělství Ruska v letech 2014–2016 (v mil. dolarů)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik Centrální banky Ruské federace

I když není zemědělství Ruska pro zahraniční investory první volbou, znehodnocení rublu a s tím spojené recese a podpora státu pro rozvoj tohoto sektoru měly pozitivní dopad na zahraniční investiční toky do agrárního sektoru země v roce 2015.

3.3 Analýza objemu zahraničních investic do zemědělství v Rusku

V období let 2015 a 2016 se podařilo ruskému zemědělství přilákat nové zahraniční projekty za pomoci Ruského fondu přímých investic. V této kapitole budou prozkoumáni investoři a projekty v tomto období, a také se pokusíme zaměřit na výsledky jejich činností a existující překážky pro příliv PZI do Ruska.

3.3.1 Objemy a objekty zahraničních investic do zemědělství Ruska

Zemědělství v Ruské federaci je dost rozsáhlým sektorem. Rozmanitost produktů v rostlinné i živočišné výrobě poskytuje široké spektrum pro investice. Zájem zahraničních investorů tradičně vzbuzují taková odvětví zemědělského sektoru, jako jsou primární zemědělství, produkce mléka, logistická infrastruktura, také produkce skleníkové zeleniny, i když v mnohem menší míře než dříve. Motivace investorů se změnila. Před krizí k mnoha investicím vedl zájem na vnitřním zemědělském trhu (market orientation), ale nyní se investice zaměřují na využití zdrojů země (resource oriented), její přírodní a klimatický potenciál, pozemky pro výrobu a následný vývoz zemědělského zboží na světový trh.⁸⁰

Na základě údajů poskytnutých Ruským přímým investičním fondem⁸¹ na projektech uzavřených se zahraničními společnostmi v letech 2015–2016 byla v ruském zemědělství provedena analýza investorů, nejatraktivnějšího odvětví zemědělství a přesně toho, do čeho byly směřovány kapitálové investice. V roce 2015, i přes komplikovanou ekonomickou a politickou situaci, se hlavní podíl investorů pocházel z Evropy. Avšak i tehdy došlo k rostoucímu zájmu o ruské zemědělství mezi investory z asijských zemí. V roce 2016 se změnila struktura zahraničních investorů a velký podíl klesl na Čínu, Vietnam, Thajsko a další země asijského regionu.

Změna struktury investorů může být způsobena sankcemi a ekonomickou nestabilitou Ruska v tomto období. Struktura investujících zemí se odráží i ve vzniku nových hráčů. Například

⁸⁰ GANĚNKO, Inna. Objem zarubežnykh investicij v rossijskij APK po itogam 2016 goda snizitsja. *Agroinvestor* [online]. 2004, 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.agroinvestor.ru/investments/news/25769-obem-zarubezhnykh-investitsiy-v-rossijskiy-apk/>

⁸¹ *Ruský fond přímých investic* [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://rdif.ru/>

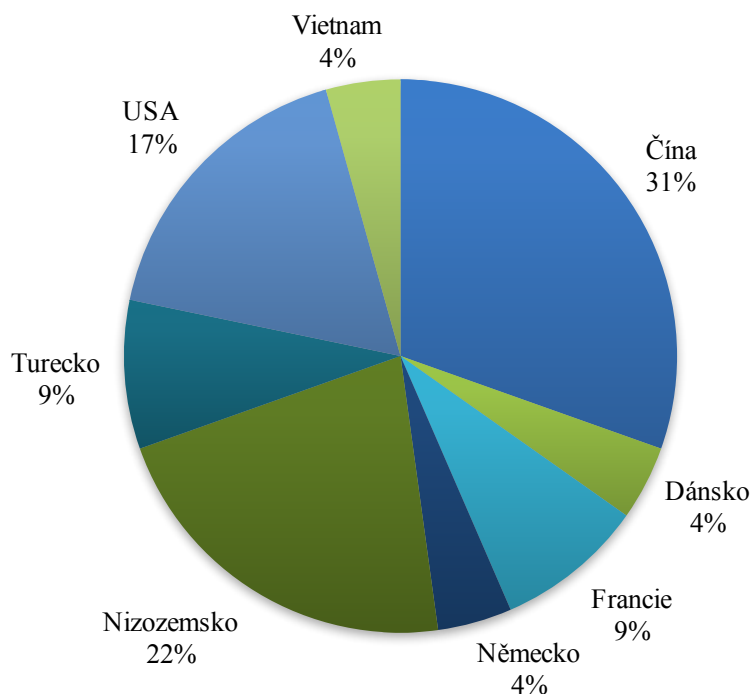
v roce 2016 země jako Thajsko, Portugalsko, Brazílie, Indie a další začaly investovat do ruského agrárního sektoru. Strukturu investorů podle zemí v letech 2015–2016 můžeme sledovat v následující tabulce a grafech.

Tabulka 10: Struktura PZI do zemědělství Ruska v letech 2015–2016 podle investující země

Země	2015 (%)	2016 (%)	Odchylka (%)
Čína	30,43	18,18	-12,25
Nizozemsko	21,74	4,55	-17,19
USA	17,39	13,64	-3,75
Turecko	8,7		-8,7
Francie	8,7	4,55	-4,15
Vietnam	4,35	13,64	9,29
Německo	4,35	4,55	0,2
Dánsko	4,35		-4,35
Thajsko		9,09	9,09
Portugalsko		4,55	4,55
Norsko		13,64	13,64
Japonsko		4,55	4,55
Indie		4,55	4,55
Brazílie		4,55	4,55

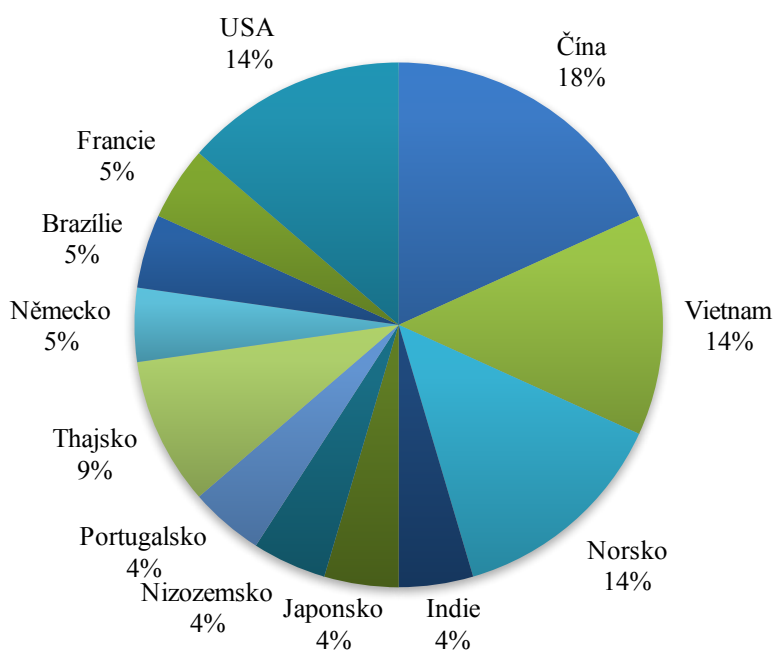
Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Ruského fondu přímých investic

Graf č. 10: Struktura zahraničních investorů v ruském zemědělství podle země původu v roce 2015

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Ruského fondu přímých investic

Graf č. 11: Struktura zahraničních investorů v ruském zemědělství podle země původu v roce 2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Ruského fondu přímých investic

Pokud jde o cílové odvětví, velká část investic v roce 2015 byla zaměřena na rostlinnou výrobu. V roce 2016 však i přes výskyt rostlinného pěstování nad hospodářskými zvířaty poklesl podíl rostlinné výroby na celkovém počtu projektů ve srovnání s předchozím rokem.

Tabulka 11: Struktura zahraničních investic v zemědělství Ruska

	2015		2016		Odchylka	
Země	Rostlinná výroba(%)	Živočišná výroba(%)	Rostlinná výroba(%)	Živočišná výroba(%)	Rostlinná výroba(%)	Živočišná výroba(%)
Brazílie				14,3	0	14,3
Čína	25,0	33,3	15,38	14,3	-9,62	-19,0
Dánsko		16,67			0	-16,67
Francie	6,25	16,67			-6,25	-16,67
Indie			7,69		7,69	0
Japonsko			23,07		23,07	0
Německo		16,67	23,07		23,07	-16,67
Nizozemsko	31,25		15,38	14,3	-15,87	14,3
Norsko				14,3	0	14,3
Portugalsko				14,3	0	14,3
Thajsko				14,3	0	14,3
Turecko	12,5				-12,5	0
USA	25,0		15,38		-9,62	0
Vietnam		16,67		14,3	0	-2,37

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Ruského fondu přímých investic

Co se týče druhu činností, do nichž jsou směřovány zahraniční investice, převádí se většina kapitálu do výroby. Zbývající část se věnuje výstavbě skleníků, komplexů v chovu zvířat a pěstování rostlin. Podrobnější informace jsou uvedeny v přílohách této práce.

3.3.2 Analýza faktorů, ovlivňujících atraktivitu investic na příkladu firmy TH True Milk

Výzkumná otázka této práce zní: jsou zahraniční investice v zemědělský sektor Ruska výhodné a efektivní? Odpovědět na tuto otázku se pokusím na příkladu investic firmy TH True Milk.⁸²

⁸² TH True Milk [online]. [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://www.thmilk.vn/common/home>

Tato společnost byla založena v roce 2009 ve Vietnamu jako součást holdingu TH Group, která je jedním z předních výrobců mléka ve Vietnamu. Skupinu TH Group založil v roce 2009 spoluvlastník severoasijské obchodní banky Thai Huong. Skupina zahrnuje mlékárny, zpracování a distributory. Jedná se o druhého výrobce mléka ve Vietnamu po firmě Vinamilk. Pod značkou TH True Milk se výrobky vyrábějí bez použití mléčného prášku, tzv. suchého mléka. Stádo společnosti činí 45 tis. kusů dobytka a produkuje 182,5 tis. tun mléka ročně. Výnos činí 1,2 mld. dolarů.⁸³

Zpočátku společnost TH True Milk začala investovat do Ruska samostatně, ale v roce 2015 se firma společně s RFPI dohodla na projektu přímých zahraničních investic do mlékárenského průmyslu v Rusku. Podle tohoto projektu společnost investuje do výstavby mléčného komplexu v Moskevské oblasti (m. Volokolamsk). Tato investice patří do kategorie greenfield a činí 1 mld. dolarů. Dalším investičním projektem v ruském mlékárenském průmyslu byla výstavba komplexu v regionu Kaluga. Investice do projektů v Kalužské a Moskevské oblastech činí dohromady více než 1,4 mld. dolarů. V důsledku investiční činnosti se předpokládá vytvoření více než 350 nových pracovních míst.

Kapacita farmy v regionu Volokolamsk je 6 tis. kusů dobytka, který by měl poskytnout přibližně 11 tis. tun mléka ročně. Stáda, podle žádosti ministra, budou dovážena do země postupně. Kapacita mléčného komplexu v regionu Kaluga bude činit 45 tis. kusů dobytka a předpokládaná produkce bude činit přibližně 300 tis. tun mléka ročně.⁸⁴

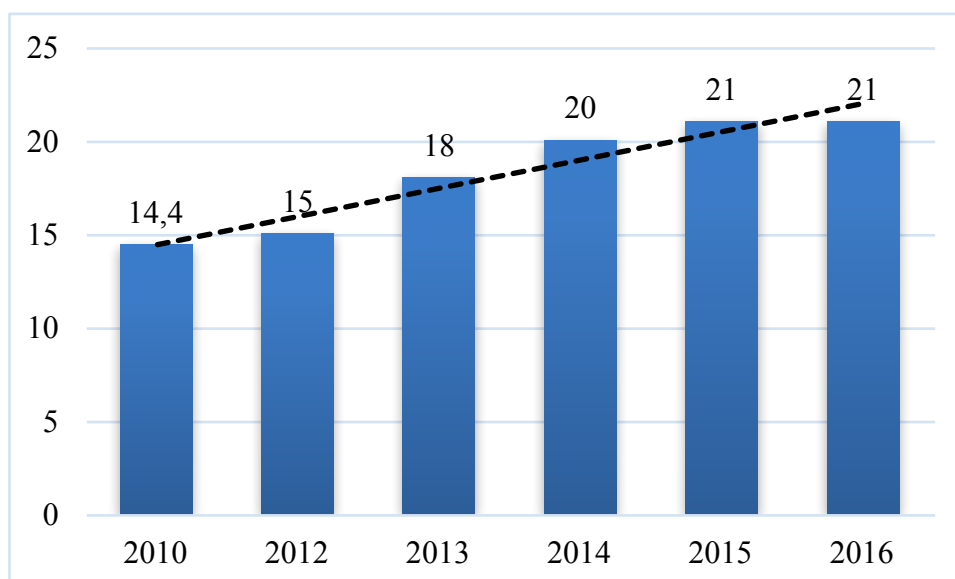
V současných ekonomických podmínkách, ale nejvíce kvůli devalvaci rublu, bylo investování pro danou společnost výhodné, protože devalvace umožnila snížit objem investovaných prostředků. Ruský trh je pro TH True Milk atraktivní, zejména z toho důvodu, že spotřeba mléka na obyvatele v Rusku je téměř trojnásobně vyšší než ve Vietnamu, což lze sledovat na následujících grafech (údaje jsou od roku 2010):⁸⁵

⁸³ INVEST IN RUSSIA. Profil investora. *Invest in Russia* [online]. [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://ru.investinrussia.com/investors/296>

⁸⁴ ibid.

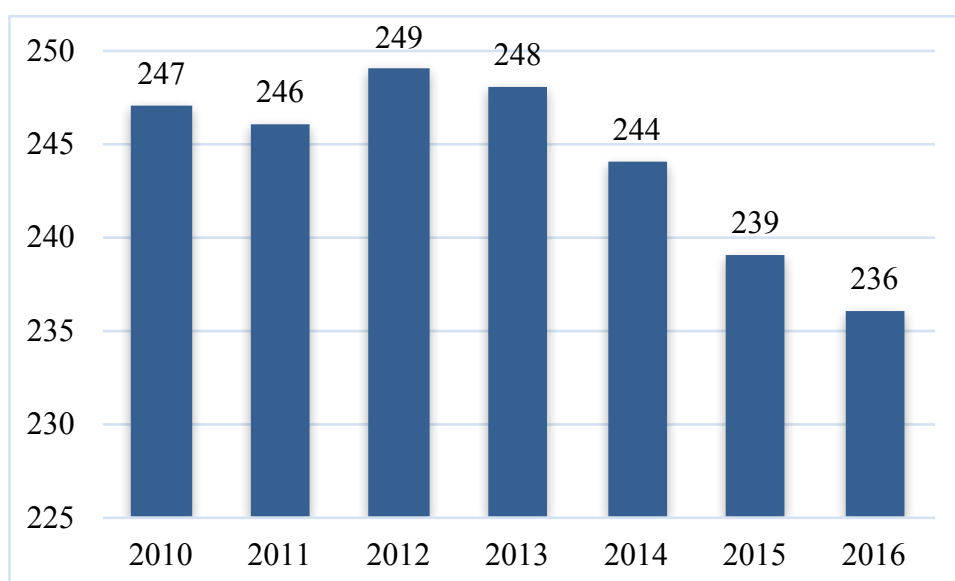
⁸⁵ EVBN REPORT. *VIETNAM DAIRY* [online]. 2016 [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/sites/trade/files/attachments/EVBN-DAIRY-REPORT-2016.pdf>

Graf č. 12: Spotřeba mléka ve Vietnamu (litr/osoba, za rok)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Vietnam Dairy EVBN Report

Graf č. 13: Spotřeba mléka v Rusku (litr/osoba za rok)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Rosstatu

Nízkou poptávku po mléku ve Vietnamu zajišťuje národní vlastnost obyvatelstva asijských zemí, tj. laktózová intolerance, což potvrzují statistické údaje. I když je dnes v Rusku zaznamenán klesající trend ve spotřebě mléka, ceny na produkci rostou⁸⁶, a za těchto okolností bude investování do mléčné výroby v Rusku stále výhodnější.

⁸⁶ FEDERÁLNÍ SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKY. *Federální služba státní statistiky* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/tariffs/

Kromě toho lze ruský trh považovat za atraktivní pro vietnamské investory dle následujících skutečností:

Tabulka 12: Průměrné hodnoty spotřeby a ceny mléka v letech 2015 a 2016

	Průměrná spotřeba mléka, litr/osoba	Průměrná cena za litr mléka (v rublech)	Průměrný příjem (průměrná spotřeba * průměrná cena)
Rusko	237,5	49	11637,5
Vietnam	21	76	1596

Zdroje: Vlastní zpracování na základě údajů Rosstatu a Vietnam Dairy EVBN Report

Jak je vidět z této tabulky, ruský trh se jeví z hlediska příjmů jako atraktivnější.

Zvažme atraktivitu ruského trhu z hlediska daní při investiční činnosti. Daň z příjmu ve Vietnamu činí 22 %. V Rusku je daň z příjmu 20 %.⁸⁷ Nicméně v Rusku se na společnost TH True Milk vztahují úlevy na daně z příjmů, v důsledku pak sazba činí 0 %. To bude mít také výhody v případě daně z majetku organizace: daň 1,1 % na nemovitý majetek, 2,2 % na movitý majetek. DPH v Rusku – 10 %, Vietnam – 5 %. I přes to jsou výhodou investiční činnosti této společnosti v RF preferenční daňové režimy. Zájem vybrané společnosti podporuje i dohoda o volném obchodu mezi Vietnamskou republikou a Eurasijskou hospodářskou unií, jejíž členem je Rusko.⁸⁸

Na základě výše uvedených skutečností lze konstatovat, že ruský trh je atraktivní pro investování a výhodný z hlediska řady faktorů. Z toho důvodu, že spotřeba potravinových produktů bude vždycky vysoká, můžeme soudit, že investice do zemědělského sektoru jsou efektivní.

Můžeme také posoudit, že investiční činnost uvedené společnosti je určitou výhodou i pro

⁸⁷ *Nalogovyyj Koděx Rossijskoj Feděracii* [online]. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <http://nalogovyykodeks.ru/>

⁸⁸ EURASIAN COMMISSION. Soglašenije o svobodnoj trgovle s Vjetnamom. *Jevrazijskaja ekonomičeskaja komissija* [online]. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/dotp/Pages/%D0%A1%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%BE-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B9-%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5-%D1%81-%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%8C%D0%B8%D0%BC%D0%B8-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8.aspx>

Rusko. Díky TH True Milk v zemědělství budou zavedeny nové technické kapacity a budou vytvářeny nová pracovní místa.

3.3.3 Problémy a rizika, s nimiž se setkávají zahraniční investoři

Při rozhodování, zda investovat do toho či onoho odvětví jiného státu, se investoři potýkají s určitými problémy a riziky. Překážky na cestě investování mohou být ekonomického, politického či sociálního charakteru. Investor se po prozkoumání rizik rozhodne: zda stojí za to investovat do ekonomiky jiné země, nebo ne, jaká je šance na ztrátu investic a příjmů z nich.⁸⁹

Na základě výzkumu investičního klimatu v Rusku je možné upozornit na základní negativní faktory a rizika, se kterými se setkávají zahraniční investoři při investování do Ruska:⁹⁰

- ekonomická nestabilita v posledních letech, nejistota v politickém prostředí,
- časté změny v celních a daňových předpisech,
- nedostatečná ochrana vlastnických práv,
- míra korupce a byrokracie,
- absence rozvinuté informační struktury,
- nerovnoměrnost socioekonomického vývoje subjektů Ruské federace,
- oslabený bankovní sektor,
- vysoká míra administrativních bariér.

Uvedeným problémům čelí zahraniční investoři v Rusku posledních několik let, avšak v současné ekonomické situaci se ruská vláda s cílem přilákat investice snaží zlepšit podmínky pro podnikání v zemi.

⁸⁹ EY. *Investicionnyj klimat v Rossii: mněnije inostrannykh investorov* [online]. 2015 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-investment-climate-in-russia-2015-rus/\\$File/EY-investment-climate-in-russia-2015-rus.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-investment-climate-in-russia-2015-rus/$File/EY-investment-climate-in-russia-2015-rus.pdf)

⁹⁰ KRJUKOVA, K. OSNOVNYJE NAPRAVLENIIJA POLITIKI ROSSII V SFERE PRIVLEČENIIJA INOSTRANNYCH INVESTICIJ. *POLITIČESKIJ ANALIZ* [online]. Petrohrad, 2010, 2010, (10), 57-67 [cit. 2018-04-11]. ISSN 1681-5254. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=19419652>

4 Výhled dalšího vývoje

Vzhledem k tomu, že Rusko stále prodlužuje potravinové embargo proti různým zemím, zůstává potřeba kompenzovat pro dovoz zakázané produkce. Růst zemědělství v zemi v posledních letech byl také z velké části důsledkem politiky státu a programu rozvoje zemědělství v období let 2013–2020. Ale v současné době jenom zásahy státu nestačí – bez přilákání investorů však dosažení potřebných výsledků trvá velmi dlouho.

4.1 Politika Ruska pro zisk zahraničních investorů

Atraktivita země pro přímé zahraniční investice závisí na řadě rozhodujících faktorů, které by měly zohledňovat politiku přilákání zahraničních investic každé země. A Rusko není výjimkou.

V současné době v otázkách přilákání zahraničních investic se Rusko řídí federálním zákonem „O zahraničních investicích v Ruské federaci“ ze dne 9. 7. 1999 N 160-FZ.⁹¹ Tento federální zákon má za cíl přilákat a efektivně využívat zahraniční materiálové a finanční zdroje v ekonomice Ruské federace, dále pokročilé technologie a stroje, řídit zkušenosti, zajistit stabilitu provozních podmínek zahraničních investorů a dodržovat právní režim zahraničních investic do mezinárodního práva a mezinárodní praxe investiční spolupráce.

Kromě legislativního aktu existuje v Rusku od roku 2011 již zmíněný Ruský fond přímých investic.⁹² Ruský fond přímých investic (RFPI) je suverénní investiční fond Ruské federace se spravovaným kapitálem ve výši 10 mld. dolarů. RFPI provádí přímé investice do předních a perspektivních ruských podniků společně s předními světovými investory. Fond byl vytvořen z iniciativy prezidenta a předsedy vlády Ruské federace. Ve všech transakcích RFPI působí jako spoluvlastník společně s největšími mezinárodními investory a hraje roli katalyzátoru při získávání přímých investic v Rusku.

Ruský fond přímých investic investoval a schválil pro tyto účely 1,2 bil. rublů, z nichž více než 100 mld. rublů šlo fondu RFPI a 1,1 bil. rublů do financování spoluinvestorů, partnerů a bank.

⁹¹ *Feděralnyj zakon ot 09.07.1999 N 160-FZ (red. ot 18.07.2017) "Ob inostrannyh investicijach v Rossijskoj Feděracii"*. In: . 2017. Dostupné také z: <http://legalacts.ru/doc/federalnyi-zakon-ot-09071999-n-160-fz-ob/>

⁹² *Ruský fond přímých investic* [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://rdif.ru/>

RFPI také přitáhl více než 30 mld. dolarů zahraničního kapitálu do ruské ekonomiky a vybudoval řadu dlouhodobých strategických partnerství.

4.2 Prognóza Ministerstva ekonomického rozvoje Ruska

Oficiální prognóza Ministerstva⁹³ pro hospodářský rozvoj Ruské federace do roku 2019 byla vyvinuta na základě tří hlavních možností:

- základní
- základní+
- cílový

V základní variantě se očekává, že cena ropy značky Urals se během celé prognózované doby stabilizuje na úrovni 40 dolarů za barel. Za takových podmínek se očekává výrazný nárůst objemu vývozu ropy – do roku 2019 téměř 21 mil. tun. Pokud jde o měnovou politiku, předpokládá se, že Centrální banka bude pokračovat v cílení inflace, která by měla zajistit stabilní hodnotu 4,0 % v průběhu celého období prognózy. Také počátkem roku 2018 se očekávala stabilizace investiční aktivity s následným růstem toku investic. Podle prognózy Ministerstva pro hospodářský rozvoj bude průměrný roční růst investic v letech 2018–2019 1,3%. Předpokládá se, že federální rozpočet zůstane ve sledovaném období ve všech variantách prognózy v deficitu.

Možnost základní + znamená příznivější vnější ekonomické podmínky pro ruskou ekonomiku. Cena ropy Urals je stanovena na úrovni 52–55 dolarů za barel v období 2018–2019. V této variantě předpokládá zvýšení životní úrovně obyvatel s oživením spotřebitelské poptávky v důsledku růstu příjmů, a také prostřednictvím spotřebitelských půjček. Na pozadí aktivnějšího oživení spotřebitelské poptávky bude zpomalení inflace mírné a v letech 2018 a 2019 dosáhne 4,3 %, resp. 4,1 %.

Posílení cen ropy by mělo také vést k posílení rublu a pozitivnější dynamice investic. Podle prognózy bude průměrný roční příliv investic ve sledovaném období činit 2,9 %. Také kvůli vyšším cenám ropy se příjmy federálního rozpočtu zvýší kvůli vývozu. V rámci cílové varianty se předpokládá, že růst HDP se do roku 2019 zvýší na 4,4 %. Inflace v roce 2018 dosáhne úrovně 3,9 %. Tyto hodnoty zůstanou stejné v roce 2019 v důsledku zvýšené poptávky spotřebitelů. V cílovém vývojovém scénáři bude ekonomika potřebovat přechod k modelu

⁹³ MINISTERSTVO PRO HOSPODÁŘSKÝ ROZVOJ RUSKÉ FEDERACE. *Prognoz socialno-ekonomičeskogo razvitija Rossijskoj Federacii na 2017 god i na planovyj period 2018 i 2019 godov* [online]. 2016 [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <http://economy.gov.ru/minec/activity/sections/macro/2016241101>

rozvoje investic, což v prvních letech prognózy znamená, že se zvýší náklady na spotřebu a sníží se různé druhy nákladů pro podniky.

Tento cílový model předpokládá úplné zastavení čistého odlivu kapitálu do roku 2019 a zlepšení podnikatelského klimatu. Také nový ekonomický model bude znamenat aktivní investiční politiku. Zavedením různých makroekonomických a regulačních opatření se plánuje dosáhnout zlepšení investičního prostředí, které by mělo vést k nárůstu investic do fixních aktiv na průměrných 5,2 % ročně do roku 2019.

V agrárním sektoru se podle prognóz Ministerstva hospodářského rozvoje očekává zpomalení růstu produkce řady zemědělských produktů ve střednědobém horizontu. Tento jev bude způsoben nízkou investiční přitažlivostí tohoto odvětví, včetně pomalého růstu solventnosti obyvatelstva. Tento vývoj v zemědělském sektoru bude ovlivněn řadou faktorů, jako jsou přírodní a klimatické podmínky, sankce západních zemí a reakční opatření, úroveň poptávky po zemědělsko-potravinářských produktech, makroekonomická situace na vnějších a vnitřních trzích a realizace vývozního potenciálu.

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, zemědělský sektor byl ovlivněn nepříznivými trendy v ekonomice. Podle údajů Ministerstva hospodářského rozvoje Ruska do roku 2019 bude růst investic do zemědělství vyšší o 2,5 % oproti roku 2015. Některé subsektory budou mít také zájem o další modernizaci výroby a výstavbu nových zařízení pro zpracování zemědělských produktů (například v oblasti masa, mléčných výrobků atd.). Důvodem je zvýšená konkurenceschopnost výrobků podléhajících sankcím a protiopatřením, jakož i rozdíl ve směnných kurzech.

Ve sledovaném období do roku 2019 se očekává oživení spotřebitelské poptávky. U mléka a mléčných výrobků se předpokládá růst o 2–3 % oproti roku 2015, maso a masné výrobky – 1–2 %, zelenina 1,7–4 %.

Pozitivní trendy v oblasti rostlinné produkce ve střednědobém horizontu budou ovlivněny efektivním využíváním půdních zdrojů s využitím nových technologií k ochraně půdy. Produkce v rostlinné výrobě se proto v roce 2019 zvýší o 4 % v porovnání s rokem 2015.

V odvětví živočišné výroby obecně existuje také pozitivní dynamika vývoje. Ve střednědobém horizontu se však očekává zpomalení růstu odvětví živočišné výroby kvůli velkému přesycení trhu a podmínkám omezení přístupu na vývozní trhy. Určitou roli hraje pomalé oživení spotřebitelské poptávky. Do roku 2019 se růst produkce předpokládá na úrovni 10,4 % oproti roku 2015.

Vývoj událostí ve střednědobém horizontu jak v ekonomice jako celku, tak v ruském agrárním sektoru obecně, závisí na vnější ekonomické situaci, která má významný dopad na další rozvoj a vývoj investiční aktivity.

4.3 Model programu zlepšení investiční atraktivity agrárního sektoru Ruska

Pro zvýšení přílivu zahraničních investic do rozvoje zemědělství je zapotřebí program, jehož hlavním cílem je vytvořit příznivé podmínky pro investory.⁹⁴

Hlavními úkoly programu jsou:

- poskytování finanční a administrativní podpory přímým zahraničním investicím do zemědělství na úrovni subjektů tvořících Ruskou federaci,
- vytváření příznivých podmínek pro rozvoj podnikání v zemi,
- snížení administrativních překážek,
- zachování daňových pobídek pro investice.

Výsledek tohoto programu:

- zvýšení investiční aktivity v zemědělství,
- zvýšení konkurenceschopnosti vyráběných zemědělských produktů,
- zlepšení socioekonomických ukazatelů (zvýšení počtu pracovních míst).

Hlavní opatření programu:

Jelikož hlavními opatřeními k poskytnutí finanční podpory mohou být: rozvoj systému úrokových dotací a poskytování státních záruk pro ohlášené investiční projekty. Rozvoj systému daňových pobídek a poskytování daňových pobídek. Je také nutné organizovat vzájemnou spolupráci mezi bankami, státními a zahraničními investičními agenturami.

Pro zajištění administrativní podpory je důležité zajistit rychlou a efektivní komunikaci mezi investorem a vedoucím subjektu Ruské federace, v níž je realizován investiční projekt, zejména pomocí internetových aplikací. Na legislativní úrovni je také nezbytné poskytovat bezpečnostní záruky pro investice a mechanismy na ochranu práv investorů na hlavní rizika.

⁹⁴ ДѢЛОВАЯ РОССИЯ. *Modělnaja programma po sozdaniju blagoprijatnyh uslovij dlja privlečenija investicij (ulučšenija investicionnogo klimata) v subjektě Rossijskoj Feděracii.* Dostupné také z: <https://deloros.ru/>

Pokud jde o omezení administrativních překážek, je zapotřebí především snížit zbytečnou byrokracii postupů harmonizace investičních projektů. Je třeba dále zjednodušit postupy pro dodání výrobků na trh, aniž by byla ohrožena jejich kvalita, a snížit časování vzájemné spolupráce mezi podniky a státem. Uvedená opatření jsou rovněž zaměřena na vytvoření příznivých podmínek pro rozvoj podnikání v zemi. Tato opatření by měla příznivě ovlivnit investiční klima, což umožní zvýšit příliv investic do zemědělství a bude to vzájemně prospěšné pro obě strany obchodních procesů.

Závěr

V důsledku provedené práce byly analyzovány základní ekonomické ukazatele Ruské federace, které byly popsány v první kapitole bakalářské práce. Ruská ekonomika se začala zotavovat po krizi v letech 2008-2009. V průběhu let 2010-2011 byla zaznamenána pozitivní dynamika hospodářského růstu. Nicméně již v roce 2012 tempo růstu ekonomiky zpomalilo. Hlavním důvodem se staly strukturální problémy v ekonomice země, jakými jsou: vyčerpání modelu hospodářského růstu, závislost ekonomiky země na cenách vývozních komodit, vysoký státní podíl v reálném sektoru ekonomiky, nadměrná centralizace řízení a stárnutí obyvatelstva, existence nekonkurenčních odvětví a nekonkurenčních trhů. Těto faktory ovlivnili vývoj ekonomiky Ruska i v následujících letech.

Události geopolitické povahy v roce 2014 vedly k napětí ve vztazích mezi Ruskem a západními zeměmi, jako jsou USA, členské státy Evropské unie, Kanada. Vůči Ruské federaci byly uplatněny ekonomické sankce, které se rozšířily nejen na konkrétní úředníky, ale také na bankovní sektor. Bankám byl omezen přístup na kapitálové trhy Evropy a Spojených států. Jeden z hlavních věřitelů ruského zemědělství, Rosselkhozbank, také spadl pod sankce, což následně vedlo k nedostatečnému financování zemědělského sektoru a k nedostupnosti půjček. Nízké ceny ropy se též staly jedním z faktorů ovlivňujících ekonomickou situaci v zemi. Prudké snížení cen ropy vedlo k devalvaci národní měny, což vedlo k růstu inflace v zemi. Federální vládou byli uplatněny protikrizová opatření pro omezení inflace, a zlepšení ekonomické situace v Rusku. Navzdory tomu, vnitřní a vnější faktory vedly k prohloubení recese v ruské ekonomice v letech 2015–2016.

V důsledku studie zemědělství Ruské federace ve druhé kapitole dané práce jsme dospěli k závěru, že toto odvětví hraje velmi důležitou roli v rozvoji ruského hospodářství, zejména v současných podmínkách. V reakci na sankce západních zemí uplatnilo Rusko odvetná opatření ve formě potravinového embarga. K dovozu byly zakázány mléčné a masné výrobky, ryb, ovoce a zelenina, ořechy. Všechny tyto negativní faktory ovlivnily trh s přímými zahraničními investicemi v zemědělství, což vyplývá z analýzy v třetí kapitole této práce. V dnešní době zahraniční investice plynou do rostlinné výroby, ale v současnosti roste zájem zahraničních investorů o živočišné výroby v Rusku. Na základě studie byly zjištěny změny ve struktuře investujících zemí v letech 2015–2016. V tomto období klesl podíl evropských investic v ruské ekonomice, ale podíl asijských investorských zemí v zemědělství Ruska se

naopak zvýšil. Zájem asijských států o ruský agrární sektor byl prokázán na příkladu společnosti TH True Milk. Vybraná společnost investuje do živočišné výroby v Rusku, konkrétně do mléčného průmyslu. Daný podnik dnes investuje do takových regionů Ruska jako Moskevská či Kalužská oblast, a existuje také řada naplánovaných projektů v jiných regionech země. Celková investice této společnosti za období let 2015 až 2016 činila 1,4 miliardy dolarů. Této investice společnosti jsou zaměřené na vytváření mléčných komplexů, což povede k zavedení nové technické bázi pro rozvoj mlékárenství v Rusku, zlepšení sociálně-ekonomických ukazatelů zapojených regionů.

Stále zahraniční společnosti čelí různým problémům a rizikům při investování do Ruské federace, ale Rusko se snaží být otevřené pro zahraniční investiční činnost, neboť je to vzájemně prospěšná spolupráce. Ziskovost této spolupráce pro zahraniční investory je charakterizována vysokou poptávkou po zemědělských produktech. Pro Rusko je to prospěšné z hlediska přilákání financování, nových technologií, vytváření nových pracovních míst, proto pracuje na zlepšení legislativního rámce a rozvíjí různé programy, které zlepšují investiční klima v zemi.

Cílem této bakalářské práce bylo zkoumání přímé zahraniční investice do zemědělského sektoru v Rusku v období let 2015–2016, jak investice přispívají k rozvoji vybraného sektoru ekonomiky, analýza atraktivity agrárního sektoru pro zahraniční investory v současné době. Považujeme tento cíl za splněný, neboť byla provedena analýza struktura PZI do zemědělství Ruska, vývoj investic v ekonomických podmínkách v letech 2015–2016, a na příkladu vietnamské společnosti TH True Milk byla prozkoumána atraktivita agrárního sektoru pro zahraniční investiční činnost.

Seznam použité literatury

Knižní publikace a odborné články:

- [1] AGANBEGJAN, Abel. Ustojčivýj rost selskogo chozjajstva i jeho finansovoje obespečenije. *Děŋgi i kredit*. 2017, (7), str. 3.
- [2] ACHMETOVA, A. a D. GAJSINA. Gosudarstvennaja poddėrška selskochozjajstvennyh predprijatij v Rossii. *Inovacionnyje issledovanija: problemy i puti rešenija*. 2016, , 24-31.
- [3] JERMOLENKO, V. A O. DOCENKO. *Aktualnyje problemy i perspektivy agrarnogo sektora rossii v sovremennyh ekonomičeskich uslovijach. Ekonomice trendy*. Vedecko vydavatel'ske centrum Sociosfera-CZ, 2017, (2), 18-21.
- [4] SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. (1991): *Ekonomie*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1991. ISBN 80-205-0192-4
- [5] UŠAČEV, IVAN. *Agrarnyj Sektor Rossii V Sovremennyh Uslovijach: Vyzovy I Perspektivy*. Fgbnu „Vserossijskij NII ekonomiki selskogo chozjajstva“, 2015, 12-18.

Elektronické zdroje:

- [6] AGANBEGYAN, Abel. Šest šagov, něobchodimych dlja vozobnovlenija socialnoekonomičeskogo rosta i preodolenija stagnacii, recessii i stagfljacii. *DĚNGI I KREDIT* [online]. Moskva: Centralnyj bank Rossijskoj Feděracii, 2015, 7-13 [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=22921668>
- [7] CENTR MAKROEKONOMIČESKOGO ANALIZA I KRATKOSROČNOGO PROGNOZIROVANIIA NIU VŠE. *Itogi 2012 goda i prognoz ekonomičeskogo razvitija na sredněsročnuju perspektivu*. Moskva, 2013. Dostupné také z: http://www.forecast.ru/_ARCHIVE/MONITORING/2013/mon2012.pdf
- [8] DRUZHININ, P., O. POTASHEVA, E. PROKOPYEV, G. SHKIPEROVA, S. LEPPÄNEN a L. SAIKKONEN. Vlijanije klimatičeskich izmeněnij na razvitije selskogo chozjajstva rossijskich regionov. *DRUKEROVSKIJ VESTNIK* [online]. 2015, 5-19 [cit. 2018-04-16]. ISSN 2312-6469. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25060131>
- [9] EKHOLM, Karolina, Rikard FORSLID a James R. MARKUSEN. EXPORT-PLATFORM FOREIGN DIRECT INVESTMENT. *Journal of the European Economic Association*. 2007, 5(4), 776-795. Dostupné také z: <https://doi.org/10.1162/JEEA.2007.5.4.776>
- [10] EVBN REPORT. *VIETNAM DAIRY* [online]. 2016 [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/sites/trade/files/attachments/EVB_N-DAIRY-REPORT-2016.pdf
- [11] EY. *Investicionnyj klimat v Rossii: mněnije inostrannyh investorov* [online]. 2015 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-investment-climate-in-russia-2015-rus/\\$File/EY-investment-climate-in-russia-2015-rus.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-investment-climate-in-russia-2015-rus/$File/EY-investment-climate-in-russia-2015-rus.pdf)
- [12] GAIDAR INSTITUTE FOR ECONOMIC POLICY. *RUSSIAN ECONOMY IN 2014 TRENDS AND OUTLOOKS* [online]. Moscow: Gaidar Institute Publishers, 2015

- [cit. 2017-12-30]. ISBN 978-5-93255-424-1. Dostupné z: <https://iep.ru/files/text/trends/2014-eng/Book.pdf>
- [13] GAIDAR INSTITUTE FOR ECONOMIC POLICY. *RUSSIAN ECONOMY IN 2015 TRENDS AND OUTLOOKS* [online]. Moscow: Gaidar Institute Publishers, 2016, str. 184 [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <http://www.iep.ru/files/RePEc/gai/gbooks/RE37-2015-en.pdf>
- [14] GANĚNKO, Inna. Objem zarubežnych investicij v rossijskij APK po itogam 2016 goda snizitsja. *Agroinvestor* [online]. 2004, 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.agroinvestor.ru/investments/news/25769-obem-zarubezhnykh-investitsiy-v-rossijskij-apk/>
- [15] IKONNIKOVA, Je. Vlijanije inostrannogo kapitala na sostojanije ekonomiki Rossii: problemy i perspektivy. *Molodoj učenij* [online]. 2018, 13-18 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://moluch.ru/conf/econ/archive/294/13839/>
- [16] INTERNATIONAL ENERGY AGENCY. *Oil Market Report 2014* [online]. 2014 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.iea.org/media/omrreports/fullissues/2014-09-11.pdf>
- [17] JEFREMOVA, M., A. ŠČUKINA a JE. BOBROVA. PROBLEMY KREDITOVANIIA APK. *MENĚDŽMENT PREDPRINIMATĚLSKOJ DĚJATĚLNOSTI* [online]. 2017, 2017, , 85-89 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=29979252>
- [18] KAZANCEVA, L., ALEXEJEV, A., ed. *Problemy i perspektivy modernizacii rossijskoj ekonomiki* [online]. Novosibirsk, 2014 [cit. 2018-03-10]. ISBN 978-5-89665-272-4. Dostupné z: <http://lib.ieie.su/docs/2014/ProblIPerspekt2014/Seliverstova.pdf>
- [19] KOVALEV, Viktor a Oksana FALČENKO. PRJAMYJE INOSTRANNYJE INVESTICII V SELSKOM CHOZJAJSTVE ROSSII. *AGROPRODOVOLSTVENNAJA POLITIKA ROSSII* [online]. Tyumen, 2015, 2015, 12(48), 64-68 [cit. 2018-04-10]. ISSN 2227-0280. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25596052>
- [20] KRJUKOVA, K. OSNOVNYJE NAPRAVLENIIA POLITIKI ROSSII V SFERE PRIVLEČENIIA INOSTRANNYCH INVESTICIJ. *POLITIČESKIJ ANALIZ* [online]. Petrohrad, 2010, 2010, (10), 57-67 [cit. 2018-04-11]. ISSN 1681-5254. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=19419652>
- [21] LAPINA, M. PROBLEMY I PERSPEKTIVY INVESTIROVANIIA SELSKOGO CHOZJAJSTVA ROSSII. *Niva Povolžja* [online]. 2014, 2014, 2(31), 130-135 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-i-perspektivy-investirovaniya-selskogo-hozyaystva-rossii>
- [22] MACHAŇKO, G. Problemy apk rossijskoj feděracii v uslovijach ekonomičeskich sankcij i puti ich rešenija. *Politěmatičeskij setěvoj elektronnyj naučnyj žurnal kubanskogo gosudarstvennogo agrarnogo universitěta* [online]. 2017, (132), 798-817 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=30605130>
- [23] MAU, V. Antikrizisnyje mery ili strukturnyje reformy: ekonomičeskaja politika Rossii v 2015 godu. *Voprosy Ekonomiki* [online]. 2016, 2016, (2), 5-33 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: http://www.vladimirmau.ru/files/publications_in_mass_media/stati/mau2-16.pdf
- [24] MJAKIŠEV, M., E. KOŠEVNIKOVA a E. VAVILOVA. K VOPROSU O SOVREMENNYCH PROBLEMACH KREDITOVANIIA AGRARNOGO

- SEKTORA ROSSII. In: *Sajapinskije čtěníja* [online]. Tambov: Obščestvo sodějstvija obrazovaniju i prosvěščeníju "Bizněs - Nauka - Obščestvo", 2014, s. 87-97 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=22978884>
- [25] POBEREŽNAJA, Jekatěrina a Julia KONOPLEVA. PRJAMYJE INOSTRANNYJE INVESTICII V AGROPROMYŠLENNYJ KOMPLEX ROSSII. *EKONOMIKA I UPRAVLENIJE: PROBLEMY, TĚNDĚNCII, PERSPEKTIVY RAZVITIJA* [online]. 2015, , 210-214 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=24866464>
- [26] ROGOV, Andrej. Zavisimost' dochodov bjudžeta Rossii ot exporta něftěgazovogo sektora. *Molodoj učenyj* [online]. 2014, 04.12.2014, (20), 383-386 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://moluch.ru/archive/79/13865/>
- [27] RUCKIJ, I. Sostojanije i problemy privlečenija investicij v razvitije APK Rossii v uslovijach sankcij. *Molodoj učenyj* [online]. 2017, 2017, (22), 316-317 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://moluch.ru/archive/156/44000/>
- [28] RUSKÝ FOND PŘÍMÝCH INVESTIC. Rfpi i minselchoz rossii razvivajut sotrudničestvo dlja privlečenija inostrannyh investicij v agrosektor. *Ruský fond přímých investic* [online]. [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <https://rdif.ru/fullNews/2408/>
- [29] SELIVERSTOVA, N. RAZVITIJE ROSSIJSKOJ EKONOMIKI POSLE KRIZISA 2008–2009 GG. *Problemy i perspektivy moděrnizacii rossijskoj ekonomiki* [online]. 2014, 2014, , 41-59 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://lib.ieie.su/docs/2014/ProblIPerspekt2014/Seliverstova.pdf>
- [30] SEMENOVA, N. a O. JEREMINA. Bjudžetnaja podděržka agrarnogo sektora ekonomiki Rossii: problemy i perspektivy razvitija. *SISTĚMNOJE UPRAVLENIJE* [online]. 2014, (1), 9 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=22944262>
- [31] STALNOVA, Vladislava. *The US shale revolution as a new phenomenon in the US economy*. National Research University Higher School of Economics (HSE), School of world economy. Dostupné také z: <https://www.hse.ru/data/2016/04/06/1127123400/1%D0%A1%D0%A0.pdf>
- [32] TARR, David a Thomas RUTHERFORD. *VSTUPLENIE ROSSII V VTO: VLIJANIE NA MAKROEKONOMIKU, OTRASLI, RYNOK TRUDA I DOMOCHOZJAJSTVA* [online]. , 1-16 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Topics/Accession/RussiaWTOAccession.pdf>
- [33] VORONIN, B. *Development of Russian agriculture under sanctions* [online]. Ekaterinburg, , 1-10 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: http://aon.urgau.ru/uploads/article/pdf_attachment/233/%D0%92%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BD_%D0%91.%D0%90..pdf

Statistiky a data:

- [34] CENTRÁLNÍ BANKA RUSKÉ FEDERACE. Export Rossijskoj Feděracii syroj něfti za 2000-2015 gody (po dannym FTS Rossii i Rosstata). *Centrální banka Ruské federace* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: http://www.cbr.ru/statistics/credit_statistics/print.aspx?file=crude_oil.htm

- [35] CENTRÁLNÍ BANKA RUSKÉ FEDERACE. Procentnyje stavki po operacijam Banka Rossii. *Centrální banka Ruské federace* [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: http://www.cbr.ru/DKP/instruments_dkp/interest_rates/#a_35860file
- [36] CENTRÁLNÍ BANKA RUSKÉ FEDERACE. Statistika vněšního sektora. *Centrální banka Ruské federace* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.cbr.ru/statistics/?PrtId=svs>
- [37] CENTRÁLNÍ BANKA RUSKÉ FEDERACE. Stavka refinansirovanija Centralnogo banka Rossijskoj Feděracii. *Centrální banka Ruské federace* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: http://cbr.ru/pw.aspx?file=/statistics/credit_statistics/refinancing_rates.htm
- [38] FEDĚRALNAJA SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKI (ROSSTAT). *PROMYŠLENNOJE PROIZVODSTVO V ROSSII*. Moskva, 2016. ISBN 978-5-89476-432-0. Dostupné také z: http://www.gks.ru/free_doc/doc_2016/prom16.pdf
- [39] FEDERÁLNÍ SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKY. Číslennost' naselenija Rossijskoj Feděracii po polu i vozrastu na 1 janvarja 2017 g. *Federální služba státní statistiky* [online]. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/#
- [40] FEDERÁLNÍ SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKY. Vněšňaja trgovlja. *Federální služba státní statistiky* [online]. Moskva [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/fttrade/
- [41] FEDERÁLNÍ SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKY. *Federální služba státní statistiky* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/tariffs/
- [42] FEDĚRALNAJA SLUŽBA STÁTNÍ STATISTIKI. *Selskoje chozjajstvo, ochota i lesnoje chozjajstvo*. Oficiálnaja statistika. [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/enterprise/economy/
- [43] *Jediný meziresortní informační a statistický systém EMISS* [online]. Moskva, 2011 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://fedstat.ru/>
- [44] *The World Bank: Database* [online]. Washington, DC: The World Bank Group, 2015 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>
- [45] UNCTAD DATA SERVICE. Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual, 1970-2016. *UNCTADstat* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>
- [46] ROSSIJSKIJ FOND PRJAMYCH INVESTICIJ. *Prjamyje inostrannyje investicii v Rossii v 2016 godu* [online]. Moskva, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://investinrussia.com/data/files/fdi/RUS%20FDI%20announcements%20report%202013-2016.pdf>

Zprávy národních a mezinárodních institucí:

- [47] EUROPEAN COMMISSION. *GREENFIELD INVESTMENT MONITOR* [online]. 2017, , 1-4 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/greenfield-investment-monitor-1.pdf>
- [48] INTERNATIONAL ENERGY AGENCY. *Oil Market Report 2014* [online]. 2014 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.iea.org/media/omrreports/fullissues/2014-09-11.pdf>
- [49] INTERNATIONAL MONETARY FUND. *World economic outlook: Rebalancing Growth* [online]. Washington, DC, 2010 [cit. 2018-03-10]. ISBN 978-1-58906-915-2. Dostupné z: <http://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2016/12/31/Rebalancing-Growth>
- [50] MINISTERSTVO FINANČÍ RUSKÉ FEDERACE. *Ispolnëniye fedëralnogo bjudžeta i bjudžetov bjudžetnoj sistëmy Rossijskoj Fedërácii za 2016 god* [online]. Moskva, 2016 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://www.minfin.ru/common/upload/library/2017/04/main/0454_Ispolnenie-2017_preview.pdf
- [51] MINISTERSTVO PRO HOSPODÁŘSKÝ ROZVOJ RUSKÉ FEDERACE. *Prognoz socialno-ekonomičeskogo razvitija Rossijskoj Fedërácii na 2017 god i na planovij period 2018 i 2019 godov* [online]. 2016 [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <http://economy.gov.ru/minec/activity/sections/macro/2016241101>
- [52] MINISTĚRSTVO SELSKOGO CHOZJAJSTVA ROSSIJSKOJ FEDĚRACII. *Nacionalnyj doklad "O chodě i rezultatach realizacii v 2014 godu gosudarstvennoj programmy razvitija selskogo chozjajstva i regulirovanija rynkov selskochozjajstvennoj produkcii, syrja i prodovolstvija na 2013-2020 gody"*. Moskva, 2015.
- [53] MINISTĚRSTVO SELSKOGO CHOZJAJSTVA ROSSIJSKOJ FEDĚRACII. *AGROPROMYŠLENNYJ KOMPLEX ROSSII v 2014 godu* [online]. Moskva, 2015 [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: https://www.rosinformagrotech.ru/sites/default/files/files/agropromyshlennyj_kompleks_rossii_v_2014_godu.pdf
- [54] MINISTĚRSTVO SELSKOGO CHOZJAJSTVA ROSSIJSKOJ FEDĚRACII. *Gosprogramma razvitija selskogo chozjajstva na 2013 – 2020 gody* [online]. Moskva, 2012 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://mcx.ru/activity/state-support/programs/program-2013-2020/>
- [55] MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ RUSKÉ FEDERACE. *Nacionalnyj doklad "O chodě i rezultatach realizacii v 2016 godu gosudarstvennoj programmy razvitija selskogo chozjajstva i regulirovanija rynkov selskochozjajstvennoj produkcii, syrja i prodovolstvija na 2013-2020 gody"*. Moskva, 2017.
- [56] MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ RUSKÉ FEDERACE. *Sostojanije děl i perspektivy razvitija rossijskogo selskogo chozjajstva. Ministerstvo zemědělství Ruské federace* [online]. Moskva: Press-sluzžba Minselchoza Rossii, 2015 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.mcx.ru/news/news/show/46014.355.htm>
- [57] *Postanovlenije Pravitěl'stva RF ot 07.08.2014 N 778 "O merach po realizacii Ukaza Prezidenta RF ot 6 avgusta 2014 g. N 560 "O primeněнии otdeľnykh specialnykh ekonomičeskikh mer v celjach obespečeniya bezopasnosti RF"*. In: . Moskva, 2014. Dostupné také z: <http://static.government.ru/media/files/41d4f8e16a0f70d2537c.pdf>

- [58] *Postanovlenije SF FS RF ot 21.10.2015 N 388-SF "O poddърžke malogo i sredněgo predprinimatel'stva v uslovijach realizacii antikrizisnych mer Pravitel'stva Rossijskoj Federacii".* In: . Federálnoje sobranije Rossijskoj Federacii, 2015. Dostupné také z: <https://duma.consultant.ru/documents/3705278>
- [59] PRAVITEL'STVO ROSSIJSKOJ FEDERACII. *Federalnaja naučno-těchničeskaja programma razvitija selskogo chozjajstva na 2017 - 2025 gody.* In: Moskva. 2017. Dostupné také z: <http://static.government.ru/media/files/EIQtiyxIORGXoTK7A9i497tyyLAmnIrs.pdf>
- [60] PRAVITEL'STVO ROSSIJSKOJ FEDERACII. *Plan pervoočerednych meroprijatij po obespečeniju ustojčivogo razvitija ekonomiki i socialnoj stabilnosti v 2015 godu.* Moskva, 2015. Dostupné také z: <http://static.government.ru/media/files/7QoLbdOVNPc.pdf>
- [61] U.S. STATE DEPARTMENT. *Ukraine and Russia Sanctions.* U.S. State Department [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.state.gov/e/eb/tfs/spi/ukrainerrussia/>
- [62] UNCTAD. *Doklad o mirovych investicijach 2017* [online]. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_overview_ru.pdf
- [63] UNCTAD. *World Investment Report 2015* [online]. 2015 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf
- [64] WORLD BANK GROUP. *Doklad ob ekonomike Rossii 30: strukturnyje problemy stanovjatsja osnovnym faktorom, ograničivajuščim ekonomičeskij rost* [online]. 2013 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/390851468306268558/pdf/816880NWP0RUSS0Box0379844B00PUBLIC0.pdf>
- [65] WORLD BANK GROUP. *Doklad ob ekonomike Rossii: Rossijskaja ekonomika: postěpennoje medlennoje dviženije vpered* [online]. 2016 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://pubdocs.worldbank.org/en/636041478647723887/Russia-RER-36-Rus.pdf>

Jiné elektronické zdroje:

- [66] DĚLOVAJA ROSSIJA. *Modělnaja programma po sozdaniju blagoprijatnych usloviŭ dlja privlečenija investiciŭ (ulučšenija investicionnogo klimata) v subjektě Rossijskoj Federacii.* Dostupné také z: <https://deloros.ru/>
- [67] EURASIAN COMMISSION. *Soglašenije o svobodnoj trgovle s Vjetnamom. Jevrazijskaja ekonomičeskaja komissija* [online]. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/dotp/Pages/%D0%A1%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%BE-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B9-%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5-%D1%81-%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%8C%D0%B8%D0%BC%D0%B8-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8.aspx>

- [68] *Feděralnyj zakon ot 09.07.1999 N 160-FZ (red. ot 18.07.2017) "Ob inostrannykh investicijach v Rossijskoj Feděracii"*. In: . 2017. Dostupné také z: <http://legalacts.ru/doc/federalnyi-zakon-ot-09071999-n-160-fz-ob/>
- [69] FEJNBERG, Anton, Dada LINDĚLL a Alexej MITRAKOV. Meždu recessijej i rostom: kakim dlja ekonomiki Rossii stal 2016 god. *Informacionnoje agentstvo „RBC“* [online]. 26.12.2016 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.rbc.ru/economics/26/12/2016/585ba2409a79472a0ae4d50c>
- [70] INVEST IN RUSSIA. Profil investora. *Invest in Russia* [online]. [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://ru.investinrussia.com/investors/296>
- [71] JEREMINA, Natalija. Chroniki stagnirujuščej ekonomiki: Ekonomičeskije itogi 2013 goda. *Gazeta.ru* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.gazeta.ru/business/2013/12/27/5819661.shtml>
- [72] *Nalogovyj Koděx Rossijskoj Feděracii* [online]. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <http://nalogovyykodeks.ru/>
- [73] OECD. *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment* [online]. 4. 2008 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/daf/inv/investmentstatisticsandanalysis/40193734.pdf>
- [74] *Ruský fond přímých investic* [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://rdif.ru/>
- [75] *Russian Agricultural Bank* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://rshb.ru/en/>
- [76] *Tamožennyj Koděx Rossijskoj Feděracii* [online]. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <http://www.tamogkodeks.ru/>
- [77] *TH True Milk* [online]. [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://www.thmilk.vn/common/home>
- [78] TKACHENKO, Stanislav. How the Russian economy changed in 2016. *Russia Direct* [online]. 2013, 29.12.2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.russia-direct.org/opinion/how-russian-economy-changed-2016>
- [79] *Životnovodstvo Rossii. Expertno-analitičeskij centr agrobizněsa* [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://ab-centre.ru/page/zhivotnovodstvo-rossii>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Základní ekonomické ukazatele za období 2010–2014 (v % k předchozímu roku).....	5
Tabulka 2: Základní ekonomické ukazatele za období 2014–2016 (v % k předchozímu roku).....	8
Tabulka 3: Indexy výroby zemědělské produkce podle kategorií hospodářství (% k předchozímu roku).....	15
Tabulka 4: Investice do fixního kapitálu, zaměřující se na rozvoj zemědělství podle zdrojů financování.....	16
Tabulka 5: Hlavní ukazatele zahraničního obchodu Ruské federace s potravinami a zemědělskými surovinami (v mld. dolarů).....	22
Tabulka 6: Objem produkce rostlinné výroby po zavedení embarga v roce 2014 (v mil. tun).....	27
Tabulka 7: Objem produkce živočišné výroby po zavedení embarga v roce 2014 (v mil. tun).....	28
Tabulka 8: PZI do Ruska v letech 2010-2014 (v mld. dolarů).....	33
Tabulka 9: PZI do zemědělství Ruska v období 2014–2016 (v mil. dolarů).....	36
Tabulka 10: Struktura PZI do zemědělství Ruska v letech 2015–2016 podle investující země.....	39
Tabulka 11: Struktura zahraničních investic v zemědělství Ruska.....	41
Tabulka 12: Průměrné hodnoty spotřeby a ceny mléka v letech 2015 a 2016	44

Seznam grafů

Graf č. 1: Podíl příjmů z vývozu ropy a plynu na celkových příjmech státního rozpočtu Ruska v letech 2010–2016 (v %)	10
Graf č. 2: Dynamika měnového kurzu RUB/USD	12
Graf č. 3: Vývoj inflace v Ruské federaci v letech 2010–2016 (v %)	12
Graf č. 4: Struktura produkce masa v Rusku podle druhu (v mil. tun a %)	19
Graf č. 5: Podíl zemědělství v HDP země (v %)	21
Graf č. 6: Objem produkce rostlinné výroby po zavedení embarga v roce 2014 (v mil. tun)	28
Graf č. 7: Objem produkce živočišné výroby po zavedení embarga v roce 2014 (v mil. tun)	29
Graf č. 8: Dynamika PZI do zemědělství Ruska v letech 2010–2014 (v mil. dolarů)	34
Graf č. 9: Dynamika PZI do zemědělství Ruska v letech 2014–2016 (v mil. dolarů)	37
Graf č. 10: Struktura zahraničních investorů v ruském zemědělství podle země původu v roce 2015	40
Graf č. 11: Struktura zahraničních investorů v ruské zemědělství podle země původu v roce 2016	40
Graf č. 12: Spotřeba mléka ve Vietnamu (litr/osoba, za rok)	43
Graf č. 13: Spotřeba mléka v Rusku (litr/osoba za rok)	43

Přílohy

Příloha 1: Zahraniční investoři v roce 2015

Společnost	Země původu	Typ činnosti	Zaměření investice	Project Type	Investment US \$
Corporation COFCO Limited	Čína	Sales & Marketing	Výtah na zpracování zrných zrn	Nové kapacity	Žadná data
Russia-China Agricultural Development Company	Čína	Výroba	Mléčné farmy a závod sušeného mléka	Nové kapacity	806
Jongin	Čína	Výroba	Komplex chovu hospodářských zvířat	Nové kapacity	233
Jinggong International Group CO. LTD	Čína	Žadná data	Rozvoj agroindustriálního komplexu v Tatarstánu	Nové kapacity	Žadná data
New Hope Group (NHG)	Čína	Výroba	Výroba krmiv pro akvakulturu	Nové kapacity	Žadná data
New Hope Group (NHG)	Čína	Výroba	Krmné mlýny	Nové kapacity	Žadná data
Fengyuan	Čína	Výroba	Hluboké zpracování pšenice a jiných rostlinných produktů	Žadná data	Žadná data
Idavang A/S	Dánsko	Konstrukce, výstavba	Komplex pro chov prasat	Nové kapacity	71,6
Maisadour Semences	Francie	Výroba	Výroba semen. Vytvoření selektivního centra v Rusku	Nové kapacity	23,2
Groupe Auchan SA	Francie	Výroba	Továrna na zpracování produktů živočišné výroby	Nové kapacity	Žadná data
Tönnies Lebensmittel GmbH & Co. KG	Německo	Výroba	Zařízení na zpracování masa	Nové kapacity	76,9
KGP Greenhouses	Nizozemsko	Výroba	Výroba skleníkových konstrukcí	Nové kapacity	33,8
Heineken	Nizozemsko	Výroba	Výroba ječmene	Nové kapacity	Žadná data
Heineken	Nizozemsko	Výroba	Výroba ječmene	Nové kapacity	Žadná data
Heineken	Nizozemsko	Výroba	Výroba ječmene	Nové kapacity	Žadná data
Louis Dreyfus Commodities Holdings Group	Nizozemsko	Konstrukce, výstavba	Obilný terminál	Nové kapacity	26,9
Mir Holding	Turecko	Výroba	Skleníkový komplex	Nové kapacity	2000
Dizayn Group	Turecko	Konstrukce, výstavba	Výroba skleníkových konstrukcí	Nové kapacity	Žadná data
DuPont Pioneer	USA	Výroba	Výroba hybridů	Nové kapacity	Žadná data
Kemin Industries Incorporated	USA	Výroba	Továrna na výrobu zemědělských produktů, potravinářských a krmných doplňků, košmetů	Nové kapacity	Žadná data
MARS Incorporated	USA	Výroba	Továrna na výrobu krmiv pro zvířata	Nové kapacity	4
Monsanto Company	USA	Výroba	Továrna na výrobu semen	Žadná data	Žadná data
TH-True Milk	Vietnam	Výroba	Výroba mléčných produktů	Nové kapacity	1000

Příloha 2: Zahraniční investoři v roce 2016

Společnost	Země původu	Typ činnosti	Zaměření	Project Type	Investment US \$
JBS	Brazílie	Výroba	Výroba masných výrobků	Nové kapacity	Žadná data
Vanyan	Čína	Výroba	Zemědělský park	Nové kapacity	153,8
Suzhou Wanshen Flour Products Co.	Čína	Výroba	Výroba mouky a lysinu	Nové kapacity	23,1
Zhong Heng Zhong Xin	Čína	Výroba	Výroba masa králíka	Společný podnik	Žadná data
HengFeng	Čína	Výroba	Závod na zpracování obilí	Nové kapacity	14,5
Agrial	Francie	Výroba	Žadná data	Společný podnik	Žadná data
Star Overseas Ltd.	Indie	Výroba	Hluboké zpracování zemědělských produktů	Nové kapacity	100
Hokkaido Corporation	Japonsko	Žadná data	Rozšíření výroby skleníkové zeleniny	Expanze	Žadná data
JGC CORPORATION	Japonsko	Výroba	Rozšíření kapacit pro produkci zeleniny	Expanze	Žadná data
JFE Engineering Corporation	Japonsko	Konstrukce	Konstrukce skleníků	Společný podnik	Žadná data
PETKUS Technologie GmbH	Německo	Výroba	Závod na výrobu kukuřice a osiva kukuřice	Nové kapacity	40
Bayer AG	Německo	Výroba	Centra pro produkci osiva	Nové kapacity	Žadná data
KWS SAAT SE	Německo	Výroba	Výroba osiva	Nové kapacity	Žadná data
DSM Nutritional Products	Nizozemsko	Výroba	Výroba krmných doplňků	Nové kapacity	Žadná data
Unilever	Nizozemsko	Výroba	Agrokomplex pro pěstování zeleniny	Nové kapacity	Žadná data
Van Drie Group	Nizozemsko	Výroba	Výroba masných výrobků	Nové kapacity	Žadná data
Russian Baltic Pork Invest ASA	Norsko	Konstrukce	Komplex pro chov prasat	Nové kapacity	42,8
IGUARIVARIUS	Portugalsko	Výroba	Výroba a zpracování vepřového masa	Nové kapacity	Žadná data
Charoen Pokphand Foods Plc.	Thajsko	Výroba	Mléčný komplex plného cyklu	Nové kapacity	1000
Cargill	USA	Žadná data	Výroba krmiv	Expanze	27
Monsanto Company	USA	Výroba	Výroba hybridů	Expanze	
TH-True Milk	Vietnam	Výroba	Výroba mléčných produktů	Nové kapacity	Žadná data